

FÜGGELÉK

A NAGYPÉNTEKI DÉMON-ELŐADÁS ANYAGA

FÜGGELÉK:

AZ 1986. MÁRCIUS 28-ÁN,

NAGYPÉNTEKEN

ELHANGZOTT ELŐADÁS

emlékezetből, jegyzetek alapján és magnófelvételtől

UTÓLAG LEÍRT, SZERKESZTETT VÁLTOZATA

Téma: **A JÓ ÉS A ROSSZ FOGALMÁNAK ESZMETÖRTÉNETE
LERMONTOV „A DÉMON” C. EPIKUS KÖLTEMÉNYÉNEK
ELEMZÉSÉVEL**

Kedves hallgatóim, drága gyermekek,

ma arra teszek kísérletet (a ti odaadó figyelmetek és érdeklődésetek nagyértékű segítségével, amelyért nem győzők eléggé hálás lenni), hogy bemutassam a romantika legnagyobb értékét, azt az irányultságát ugyanis, hogy felkutassa a mélységeket és a magasságokat, feltéve minden tiltott kérdést, amelyeket a lélek valaha feltett a szellemnek (kérdéseket az életről és a halálról, a Jóról és a Rosszról, Istenről és a Sátánról, fényről és sötétségről, teremtésről és pusztulásról, alávetésről és lázadásról), hogy nyomozzon nemcsak a gótika rejtett, a Közel-Keletről átmentett kozmikus tudásrendje után, hanem a földi ember legősibb, idegen ismeretektől még meg nem rontott belső tudása után is, nem ódzkodva attól, hogy szándékosan tágítsa tudatát és létét, hogy képessé legyen más, addig ismeretlen dimenziók befogadására.

És, ahogy bizonyára sejtettétek, mindezt egyetlen romantikus műrelek, Lermontov „keleti regéje”, „A Démon” című elbeszélő költemény anyagán próbálom bemutatni. És természetesen nem kezdhetjük méltóbban az ismerkedést, mint magával a szöveggel (bár biztos vagyok benne, hogy mindannyian kívülről fűjjátok már)...

*„Magányos démon, bús zarándok / Repült a bűnös föld felett,
És jobb idők, szép tiszta álmok / Szavára visszarávedett;
Mikor még fenn, a fény honában / Szelíd kerubként tündökölt,
Derűsen szállt az éjszakában, / S az éter hullócsillagában
Mosolygó testvért üdvözölt...
... Körötte ős ködök lebegtek, / Tudásszomj szülte vágyait,
Figyelte szétszórt égitestek / Keringő karavánjait;
Mikor még hőn szeretve hitt, / A lét vidám elsőszülöttje!
Nem ismert kételyt, bűnt, s fölötte / Még nem siettek századok
Unalmas, meddő sorba térni... / Ó. régi, régi szép napok!...
Már fel se tudta mind idézni! –*

*Már rég hazátlan kóborolt / A puszta úrben, számkivetve:
Mint perc a percre, úgy vonult / Megannyi század, ködbeveszve,
Egyhangú kört követve mind. / S hiába szerzett kínra kínt,
Már nem hozott gyönyört szívének, / S mert lenn a földi bús határ
Nem állt ellent művészetének, / A kártevést is unta már.”*

A Démon – a lázadó, a fényből lebukott angyal.

A fény: átmenet az energia és az anyag szintje között;
a fény által való teremtés pedig a szerkezet és a forma, azaz a látható és a szép létrehozásának művelete.

A lázadás a teremtő aktus elleni szellemi cselekedet:

kísérlet a Nagy terv megakadályozására azért, hogy a lázadó által elutasított Rend visszabomoljon az eredendő Káoszba (mégpedig az önmagát mindenek felett állónak, teljességnek megélő teremtő Szellem ‚gőgjére‘, a ‚hübrisz‘-re vonatkozó kritika révén).

(Ld. Lucifer ‚leleplező‘ szövegét a nagy összecsapásban, ahogy Madáchunk megfogalmazta: *„S mi tessék rajta? hogy néhány anyag más-más tulajdonokkal felruházva, miket előbb, hogysen nyilatkozzának, nem is sejtettél bennök, úgy lehet, vagy, ha igen, másítani nincs erőd, néhány golyóba össze-vissza gyúrva most vonzza, űzi és taszítja egymást, néhány féregben öntudatra kél, míg minden megtelt, míg minden kibűlt és megmarad a semleges salak. –*

...Aztán mi végre az egész teremtés? Dicsőségedre írtál költeményt, beléhelyezted egy rossz gépezetbe és meg nem únod véges-végtelen, hogy az a nóta mindig úgy megyen...”

Az Úr pedig úgy reagál, ahogy a hatalom felel az ellene lázadónak:

„Csak bódolat illet meg, nem bírálát!”

Válaszul megfogalmazódik az angyalok sommás elítélése is:

„Dicsér eléggé e hitvány sereg, és illik is, hogy ők dicsérjenek: Te szülted őket, mint árnyát a fény, de mindöröktől fogva élek én”...

Ez két dolgot is jelent: hogy ez az ‚én‘ maga a lázadó, a hatalomra szomjas Egó;

és hogy ez az öntudattal rendelkező ‚én‘ a teremtéssel egyidejűleg jön létre,

mint a Teremtőnek nem teremtménye, hanem eltagadott része.

Ezt meséli el egy teremtménysz, amelyben Isten az alsó vizek partján a víztükörbe nézve az ördögöt pillantja meg: önmagának a lélek által visszatükrözött, az anyagban manifesztálódó arcát).

Az angyal – Isten és az ember között álló közvetítő;

Isten – a képességek teljessége;

az ember – eredetileg Isten képe és egész-voltának hasonlatossága, majd két részre hasított teljesség, amely férfiként, ill. nőként funkcionál; mindkét nemben a másik mint hiány van jelen, s ennek helyét tölti ki a rossz;

így a rossz elsőként mint nem-teljesség, mint hiány, illetve az ennek észlelésekor fellépő fél-elem fogható fel.

Az angyal az Istennek csak a jó részét képviseli,

tehát fél-lény,

s ha ezt észreveszi (hogy t.i. az Istenhez és az emberpárhoz képest is egyaránt csak fél-lényeg \approx fél[ő]lény), akkor lázad fel a ‚Jó’ ellen (ami ő maga is, egyszersmind Istennek az egyik aspektusa),
annak a ‚Rossz’-nak a kedvéért, ami belőle hiányzik;

s bár ő maga androgün természetű, a lázadás képessége férfiasítja, és ekkor a lázadó angyal, a születőben lévő Gonosz az önnön angyal-mivoltából hiányzó rosszat a félelmetes, titokzatos, érthetetlen női/anyai oldalba, az Élet kiismerhetetlen manifesztációjába vetíti bele.

Ezt a félelemből fakadó projekciót jelzi a definíció:

„a démoniség az Anyától megrontott férfiaság”.

Ez már az elkülönülő, tükröző, teremtő Szellem szintjén is így történik:

a hátrahagyott, forma és szerkezet nélküli, teremtetlen és ezért uralhatatlannak, kaotikusnak érzékelt Élet a belőle kivált rend-elvű, rendteremtő tudatban mint (a) Rossz értelmeződik.

Ha még egyszer visszatekintünk magára a költeményre (talán megbocsátjátok, ha ezúttal a saját fordításomból fogok idézni), azt látjuk, hogy Démonunk

(„Szomorú Démon, űzött szellem / repült a bűnös Föld felett”)

egy cseppet sem derűs vagy elégedett, sőt, folyamatosan nosztalgizál

(„s képek rajába temetetten / szebb napokra emlékezett, / amikor még a fény honában / mint tiszta angyal tündökölt”...) –

és voltaképpen nem könnyű megérteni, miért is adta fel azt a régi, sóvárogva visszakívánt létet ezért az új, sivár és megbélyegzett, ‚emigráns’ létformáért:

„Sivatag világunk felett / száműzve régen bujdosott, / nem is remélve enyhelyet; / s akár a pillanat, futott / évszázadok sivár sora. / S ő, e hitvány világ ura / gyönyörtelen míg bűnt vetett, / ellenállásra nem talált, / s meghasonlott e rút szereppel: / únta a kánt, vétket s halált...”

Itt – majd még visszatérünk rá – rögtön megjelenik a legfontosabb ismeret: az ellenállás hiányának hatása (a Gonosz kvázi megcsömörlik a túl könnyű megrontástól); mert **a ‚rossz’ – tanítható.**

Talán ismeritek a túl jó robotgyerek elbájoló/vérfagyasztó történetét, ‚akit’ – kómában fekvő gyermeke ‚pótlására’ – a túlbuzgó apuka vásárolt bankódó feleségének. Az anya felháborodik, hisztérikusan tiltakozik; a ‚szeretetre programozott’, állandóan utána mászkáló bűbajos fiúcskát dühösen kerülgeti, majd bezárja a gardrobba, a ruhák közé – de hamarosan megadja magát:

túlságosan is szófogadó, ‚anya’ kedvét leső, tanulékony és jóindulatú ez az utánzat ahhoz, hogy tartósan ellen tudna állni neki az ugyancsak ‚szeretetre programozott’ és kiéheztetett anyai szív.

És amikor a vérszerinti fiú felébred a kómából és hazatér ‚mű-testvérehez’, rémületesen szembeszökővé válik a különbség – a robotgyerek javára. Így hát a valóságos gyerek mi mást is tehetne: becsapva a tanulásra kész és nagyon naív ‚féltestvért’, elkezdi galádságokra okítani, míg a fogékony robot-elme be nem bizonyítja, hogy – mint mondtuk – a rossz tanítható, még hozzá igen eredményesen; akkor aztán az eredetileg ‚ártatlan’ robot-angyalkát, mint közveszélyes gépezetet, a bontóba viszik, a ‚rossz’ kitervelője és végrehajtója pedig diadalt ül: visszaszerzi jogos helyét a családban és anyja szívében (ha ugyan tényleg ez történik...).

Ám amíg itt a ‚rossz’ forrása – bár nem egyértelműen! – látható és megérthető, az általunk elemzendő poémából szinte semmit nem tudunk meg a metafizikai szintű tagadó tett miértjéről, a ‚rossz’ képviselőjének szükségességéről.

A kérdés kettős: miért jön létre – és szükségszerűen történik-e – a tagadás, azaz elkerülhetetlen-e a Gonosz születése; valamint, hogy ki és miért azonosul ezzel a minőséggel?

A ‚rossz őstörténete’, a Sötétség Erőinek keletkezése egy hasadásról, leszakadásról szóló történet. Tulajdonképpen ugyanígy kezdődik minden emberi lény tudatra ébredése is: az öntudat első ‚nem-én’ gesztusával, az első megnevezésekkel (: Mama! Papa!) leválasztjuk magunkat az Egészről. A Mama – nem én vagyok; a Papa – nem én vagyok. A folyamat annyira ugyanúgy zajlik fenn és lenn (ahogy Hermész már megtanította nekünk: ‚Amint fent, úgy lent’), hogy a Szellem maga is először a női/anyai Életről válik le, majd az atyai minőség következik: az apa, az isten sem én vagyok... Ezzel még nem rossz-szá, csupán csak rész-szé válik a tudat (bár természetesen nevezhetjük a legmélyebb rossznak éppen ezt a nem-egész-séget, de annak értelmezése, hogy mi a rossz valójában, nagyon bonyolult kérdés, amit folyamatosan próbálunk majd megközelíteni).

Az egyes emberi lelkek csak később, a ‚rossz’ mint anti-érték többé-kevésbé tudatos választásával, szélső esetben egy tudottan Gonosz Entitással való identifikáció révén, valamiféle démóniával vagy éppenséggel sátánista értékválasztással válnak valóban ‚rosszá’.

A teremtés kezdetén azonban leválásról, magáról a polarizációról van szó – a két pólus létrejöttéről. A fény és rend mellett a sötétség, a káosz, a gonosz is a teremtés elengedhetetlen része, mivel az részben az anyaghoz, részben az élethez is szorosan hozzátartozik, márpedig a mi kozmoszunk anyagi természetű és életteli teremtés (azaz a Rend és a Káosz elemei eleve keverednek benne);

másrészt mindenféle mozgáshoz (haladáshoz, fejlődéshez, tapasztaláshoz, evolúcióhoz és revolúcióhoz, le- és felszálláshoz) nélkülözhetetlen egy ellenpólus léte;

ilyenformán a luciferi lázadás- és szabadság-működés egy ideig ugyan az entrópia (azaz a struktúrákat felszámoló káosz) rendezetlen, sötét erőit látszik támogatni, ám ő ezt tudatosan, a Nagy Terv részeként teszi (a teremtésben elérendő magasabb szabadságfok érdekében) egészen addig, amíg a „mélypont ünnepélye” (korunk apokaliptikus haláltánca) után felfelé indulva immár maga is – jól látható módon – a Fény (a tudatos Jó) szolgálatában fog tevékenykedni. Legalábbis ezt mondják róla. Mert „*Lucifer a legnagyobb angyal volt, a fény hordozója és újra a legnagyobb angyal lesz, amikor ismét fölfelé fog szállani*”...

Azaz felfoghatjuk ezt a kérdést úgy is, hogy **Lucifer a teremtő fényerők olyan megnyilvánulása, aki működésével a mozgást/haladást akadályozó (eredeti, tökéletes, statikus) Rend modelljei ellen hat, hogy a szabadság (\approx entrópia) növelése mint végső cél és a szingularitásból kisugárzó „holografikus mátrix”, a „paradicsomi makett’ mint statikus kiindulópont közötti feszültségben létrejön a „fejlődést’ lehetővé tevő, dinamikus egyensúlyi állapot a káosz és a rend között – a világ létállapota.**

(Csak a világ fizikai kérdései iránti fogékony hallgatóság kedvéért jegyzem meg, hogy a fenti összefüggés nagyon hasonlít a dolgokat összetartó gravitáció {lényegében egy centripetális erő} és a formákat és struktúrákat szétvivő, felbontó centrifugális erő {pl. a galaxisok távolodását előidéző energia} közötti egyensúly kérdéséhez.)

A második hasítás tehát tulajdonképpen magáról a világteremtő fényről való leválást, a sötétségnek mint önálló pólusnak a létrejöttét jelenti.

Amikor a kozmikus szintéren megjelenik a fény

(előbb az ōsrobbanás hő-gömbjének fény-kíséretként, majd az elektronok pályára állásának következtében keletkező fotonok megjelenésével, végül a csillagok fúziós máglyáinak berobbanásakor) –

akkor megtörténik a fény és a sötétség, más szinten a nappal és az éjszaka, a látható és a 'láthatatlan' világ kettéválása is, amit az emberi tudat a jóval és a rosszal azonosít be.

Mivel a nappal fénye az ember számára élelmet és biztonságot jelent (szemben az éjszaka meddőnek gondolt és bizonytalan, láthatatlan veszélyekkel teli s így félelmetes idejével), az ember mély vonzalmat érez a fény iránt, amit számára a Nap sugárzása szimbolizál; nem csoda hát, ha a Napkultusz (később a Nappal beazonosított, a fényért harcoló heroszok kultusza) egész korszakokon ível át;

egyetemes értékről van szó, mivel a Nap egyszerre a termékenység és bőség anyai, valamint a védettség és a nemzés atyai attribútumainak hordozója is tud lenni. Képtelenség bemutatni ezt a területet, olyan szerteágazó, úgyhogy én most csak Ekhnaton Naphimnuszára hagyatkoznék, amiből egy kis ízelítőt kaphatunk az embernek a Naphoz mint adakozó fény-istenséghez való viszonyából.

Azt tudjuk, hogy maga a földi ember eredetileg minden környező dologban isteneket látott (ezt nevezzük animizmusnak): minden létezőnek lelket-szellemet tulajdonított és sokáig egyaránt tisztelt mindent, embert-állatot-növényt és minden természeti jelenséget is...

Csak amikor ráveszik a föld egyszerű népét (az eltartandó városlakók érdekében), hogy megművelje a földet (ami addig az ekevas erőszakos, sebző beavatkozása nélkül, magától adta az élethez szükséges javakat) és haszonállatokat tartson, akkor kezd tudatosabban figyelni a pásztor és a földműves a csillagos ég térképére, az életet és fényt adó Napra, a Hold vegetációs szerepére, az évszakok és a napszakok váltakozására – és mindez nagyon fontossá lesz számára. Az ember lassan ráébred a világot elárasztó Fény jelentőségére:

ősi fényrítusok, csillagmítoszok, Nap- és Hold-kultuszon alapuló duális (a nemek egyenrangúságát és az erők egyensúlyát valló) világképek alakulnak ki

(mint sok más természeti nép, az uráli emberek is 'Naporcájú' istenatyát, 'Holdas homlokú' istenanyát és mellettük sok 'őrszellemet', 'kisistent' tiszteltek;

másutt Nap- és Hold-szemű, állatszellemekekkel teli dobbal idéznek, gyógyítanak, de ismerünk olyan mítoszokat is, ahol e két égitest – vérfertőző – ikertestvérként szerepel),

amelyekre azután ráépülhetnek a fény/sötétség, jó/rossz *poláris* ellentétén nyugvó tételes vallások (zoroasztrizmus, Mithrasz-kultusz, manicheizmus).

Az uralkodók a Nappal azonosítják be magukat (címerállataik Nap-állatok {tigris, oroszlán}, Nap-madarak {sas, sólyom, griff, főnix}, a nép ajkán Nap-héroszok születnek {Fehérlófia, Héraklész}, Nap-városok épülnek {Heliopolisz, Ahet-Aton}...) – és így a **Nap mindinkább főistenné válik.**

Ez a folyamat leginkább az egyiptomi monoteista vallási kísérletből ismert.

Azt viszont kevesen tudják, hogy már a reform előtti pantheon ura, Ámon-Ré is „*sokkezű egyetlen*” (a kezek a napsugarak, ahogy azt egy Aton-napistent és Ekhnaton családját ábrázoló reliefen is láthatjuk); ezzel pedig a politeista világkép istenei az – ilyenformán – egyedüli főisten részeként, kezeiként, tehát cselekvéseinek eszközeiként lettek megnevezve,

hasonlóan ahhoz, mint amikor (más vallások) minden embert egy-egy olyan érzékszervnek látnak, mellyel egy fő-fő istenség érzékeli a világot, „*akinek szájából jöttek elő az istenek, szeméből pedig az emberek*”...Így

a reformer fáraó ‚csak annyit’ tett, hogy hátrébb szorította a ‚kisebb isteneket’ és – Atonnak a látható napkoronggal való beazonosításával – konkretizálta és abszolúttá tette a Nap {az isteni Fény} hatalmát.

„Ó, élő Aton, örök úr, aki ragyogsz, amint felkeltél. Fénylő vagy te, tökéletes és hatalmas. Végtelen a te szereteted. Dicsőséges isten, aki magad teremtetted meg magadat, megteremtetted a földet és mindent, ami rajta található; akkor kelnek életre, amikor megjelenés nekik, atyja és anyja vagy mindennek, amit teremtettél.

Minden szív ujjongva köszönt, amikor téged meglát. Amikor lebúcsúz a nyugati égbolt fénylő vidékén, az emberek is lefekszenek, mintha meghaltak volna, és így maradnak mindaddig, míg ismét fel nem ragyogsz a keleti égbolt fénylő vidékén.

Te vagy az Egy egész, benned található életek milliói. Úgy kelted életre őket, hogy az élet lebeletét töltöd az orrukba. Minden akkor nő ki a földből, akkor kel életre, amikor te felragyogsz. Te magad vagy az élet-idő, s a balandók általad élnek” ...

Gyönyörű késői visszhangját halljuk ennek a fény-örömnek Ferenc testvér Naphimnuszában:

„Áldott vagy, Uram, s kezéd minden műve áldott, legfőképpen öreg bátyánk, a Nap: az égből néz ő le, és tőle világos a nappal, és ékes, szépséges ő,

tündökletes, ó, felséges Atyánk, mint te magad.”

Aton, mint látjuk, teremtő fény-isten, de nem büntet és nem jutalmaz, mindenkire egyformán szórja áldását: nincs előtte jó és rossz. Viszont mivel ő maga az abszolút Jó, szükségképpen megteremtődik, tudatosan egyidejűleg az abszolút Rossz is, a sötétség, amelyet az éjszaka hordoz. Nyilvánvaló, hogy mivel a Nap – még ha minden-képviselőként van is felfogva – elsősorban férfi-princípium (ahogy nagy imádója, Ekhnaton is apa, jóllehet nincs híján feminin vonásoknak), az Éj és a Sötétség elsősorban nőneműként jelenik meg. Az „Éj királynője” probléma nagyon lényeges: hogyan tudniillik a sötétség és a női oldal az, akibe/amibe a fény (a férfias tudat) belevetíti saját félelmeit önmaga ismeretlen negativitásától,

és mivel az összes keletkező „rossz” folyamatosan belevetődik,

a sötétség (a kínai YIN, azaz női energia) lesz minden negatívum hordozója.

Érdekes itt felidézni Mozart Varázsfuvolájának Pamináját, a sötétséget képviselő Éj-királynő és a fény-reprezentáns Sarastro lányát, aki nyilvánvalóan maga **a lélek** és aki így egyformán hordozója fénynek és sötétnek, azaz – bár őrlődik kettejük között – nem zárja el magát egyik princípiumtól sem a mindkét fél által gerjesztett ellentétben, tehát **kiegyenlítő/egyesítő szerepet játszik**. Férfi párja, Tamino viszont egyértelműen beazonosítja magát a fényvel. Nagyon érdekes eleme a Varázsfuvolának, hogy miközben az Éj királynője kozmikus lényként van megnevezve (nincs személyneve), addig a fény képviselőjét a Sarastro személynév jelöli. Neve elemzésére most nem térhetünk ki (bár nagyon izgalmas), csak arra utalnék, hogy ő (pedig fény-reprezentáns) kétszeresen is tartalmaz árnyékot:

egy közösség és kultusz vezetőjeként az ő személyes árnyéka a sötét szolga, Monosztatosz (akinek neve láttatón mutat rá az „Egy” {≈Egyetlen}-ben rejtőző igény „státuszszimbólum”, ill. megmerevedett (≈ statikus), álló (!) jellegére); másfelől viszont a hozzá tartozó sötét oldal a felesége, az Éj fekete királynője, a Nagy Anya félelmetes aspektusa. Félelmet kelt ez az alak, mert az élet és halál fonálát ilyen sötét (mivel ismeretlen), rejtett istennők sodorják, sors-hálóikat ők szövik: a „rettenetes anyák”, mint pókok, a tudattalan rejtett zugaiban.

Ezért van az, hogy

„mindeniütt, ahol a férfi spirituális elv életellenes fanatikusága uralkodik, ott a Nőiségre mint negatívra és gonoszára tekintenek... azt mondják, hogy az élet – a Nőiség pedig az élet archetípusa – lebilincsel és fogva tart, hívogat és csábít. A természetes késztetések és ösztönök az élet szövedékével győzik le a fény és a tudat férfielvét, Maja fátylával, az e világi élet csapdába ejtő tévképzetével”...

Mindez kulcsszerű tudást sejtet a kettősségről, a fény és a sötétség kettőséről és eredeti egységükről a káoszban,

ami szétváltan, mint feszültségforrás,
az emberi konfliktusokban is manifesztálódik.

Jelen példánkban – archetípusként – egy négyesben {jungui quaternióban} jelenik meg, és a négy ember (két nő, két férfi) kaotikus reakcióiban, lassan letisztuló érzelmeiben nyer feloldozást a kölcsönös beavatás során.

Ha nagyvonalúan mellőzzük most az éjszaka és az álom boszorkányos-tündéri összefüggéseit (amit leginkább Máb királynő Shakespeare által megfogalmazott alakjában érhetünk tetten), akkor a legnagyobb igényű és volumenű megfogalmazását az Éj, a sötétség mibenlétének természetesen Vörösmartynál találjuk meg. Szívesen elidőznék itt, mivel meggyőződésem szerint a magyar romantika és egyáltalán: a kozmikus igényű világlátás és Grál-lovagokhoz méltó égi erkölcsiség csúcsteljesítménye az ő költészete – de be kell érnetek annyival (bármennyire epedeztek a vágytól, hogy itt és most azonnal példák tömegén lássátok igazolódni állításomat), hogy

felolvasom nektek az „Éji gyász asszonyának” bemutatkozását, e monológ részleteit a Csongor és Tünde ötödik felvonásából.

Íme, hallgassátok:

*„Sötét és semmi voltak: én valék, / Kietlen, csendes, lény nem lakta Éj,
és a világot szültem gyermekül. / Mindenható sugárral a világ
Fölkelt ölemből; megrázkódtatá / A semmiségnek pusztaságait,
S ezer fejekkel a nagy szörnyeteg, / a Mind, előállt. Hold és csillagok,
A menny csodái lőnek bujdosók / Kimérhetetlen léghatárokon.
A por mozogni kezdett, és az állat, / S királyi fejjel a lelkes porond,
Az ember lőn, és folytatá fáját, / a jámbort, csalját, gyilkost és dicsőt. –*

*Sötét és semmi vannak: én vagyok, / A fény elől bujdokló gyászos Éj.
Az ember feljő, lelke fényfolyam, / A nagy mindenség benne tükrözik.
Megmondhatatlan kéjjel föltekint, / Merőn megbámul földet és eget;
De ifjúsága gyorsan elmúlik, / Erőtlen aggott néhány nyár után,
S már nincs, mint nem volt, mint a légy fia. / Kírdhatatlan vággyal, amíg él,
túr és tűnődik, tudni, tenni tör; / De hol lesz a kő, jel s az oszlopok,
ha nem lesz föld, s a tenger eltűnik? / Fáradtan ösvényikből a napok
Egymásba hullnak, összeomlanak; / A Mind enyész, és végső romjain
A szép világ borongva hamvad el; / És ahol kezdve volt, ott vége lesz:*

*Sötét és semmi lesznek: én leszek,
Kietlen, csendes, lény nem lakta Éj.”*

A Sötét, a Semmi, a Káosz mintha az éjszakában öltene látható testet, az Éj királynője fekete alakjában, aki mintegy összepontosítja magában a fény, a jólét, a bizalom, a bőség minden ellentétét. Bár nem elsősorban erről akarunk ma beszélni, ez a fundamentális félelem a világot megszüülő sötét anyáktól (akik az Úr mélyén trónolva hozzák létre a dimenziók és a korok valóságait) Goethe Faustjának második részében is megjelenik:

„Nagy istennők trónolnak végtelen magányosságban, túl időn s teren; őket a szó leírni képtelen. Az Anyák!... Anyák! – Megdöbbszent e szó? – Anyák! Anyák! – Mily hátborzongató!... Az űrbe lökés, lássuk, mi van a mélyben, Semmid rejti a Mindent, azt remélem.”

Talán elég volt e pár idézet ahhoz, hogy lássuk, hogyan tapadt a Jó képze a fényhez és minden rossz, félelemkeltő a sötéthez. Innen talán érthetőbb, hogy még a valóságot pontosabban tükröző, kevésbé ideologikus keleti tanokban is ugyanezt a felosztást látjuk:

az egyik legismertebb polaritás-rendszer, a Jang/Jin a világossághoz szintén a férfit, a sötéthez a nőt rendeli. Ezt a Jang/Jin beállítást megfigyelhetjük az égen is, mivel az Antares kozmikus helyzete tökéletesen fedi az ismert ábra Jin oldalát, ahol is egy nagy, szimbolikusan a sötétséget és halált megjelenítő terület (a Skorpíó csillagkép) közepén egy fény-magocska látható (az égbolton ez az Antares vakítóan fényes csillagzata, „a Skorpíó szíve”). Ez a rendszer – ha mozgásában, dinamikusan nézzük – azt ábrázolja, hogy a fény a középpontból kiterjed, ráterjed az őt környező sötétségre, míg a folyamat meg nem fordul. És ez lehet akár a kozmosz valódi szerkezetének leírása is: hogy tudniillik a fény – egy középpontból kiindulva – egyre növekszik és beteríti mintegy a kaotikus sötétséget, miközben – a folyamat másik oldalán – a sötétség növekszik és belepíti a fény uralta területeket, visszaállítva így a világ ősállapotát. Mindenesetre ez a felfogás a két pólust egyenrangúként és egymást kiegészítőként értelmezi, mint egyfajta bonyolult, időben változó dinamikus egyensúly alkotóelemeit.

A nyugati típusú üdvtörténet ugyanakkor a teljes folyamatnak azt az oldalát emeli ki, amikor a sötétség túlsúlyra jutása miatt a fénynek növekednie kell, azaz a fénymag növekedése az üdvtörténet „megváltási” korszaka, míg a másik, a sötétség kiterjedése, a „bukás” korszaka (amiről kevesebb szó esik).

Az „*Én azért jöttem, hogy eltöröljem a Nőstény (értsd: a Sötétség) műveit*” kijelentés arról szól ezek alapján, hogy a hasadás után beálló bukás és nyomában a sötétség terjedésének következményeit felszámolandó érkezik el a megváltás, azaz a jel megfordítása,

a fény növekedése.

A megváltás-történetek a bukás-korszakot többnyire elnagyolják, valami homályban hagyott lázadás következményének értelmezik, amelynek a végkimenetele eleve eldöntött. A végcél a Jang-állapot (a fény, valójában a Szellem, a férfi-elv győzelmi helyzete), amelyben a sötétség (a női princípium) már csak egy kicsi, alig látható pont, és mintegy örökre le van győzve. (Maga a Jang/Jin ábra nyilvánvalóan nem erről, hanem a változásban megvalósuló dinamikus egyensúlyról szól.)

„A homályban hagyott bukás-történet’ tisztázásaként elmondanék nektek egy olyan lázadás-sztorit, amely a szokottnál egyértelműbben írja le, mi mehetett végbe valójában ,odafent’ annak idején, amikor a mi Démonunk is mintegy megszületett mint lázadó. Fontos megérteni, hogy itt már nem egyszerűen a sötétség keletkezéséről, hanem a fényteremtéssel való tudatos szembenállásról van szó.

Miután a fény teremti meg a szerkezetek, szervezetek és formák egész világát (a látható, rendezett világot), a másik oldal valójában ennek az egész teremtésnek a szétverésére törekszik. A Lázadó Lény tudatos, hatalmi szembenállást jelenít meg a teremtés egészével, ami a fényről való leválás lehetőségének szabadság-illúzióját hozza létre. A ,bukást’ hatalmi irígység idézhette elő; **a dicsőség fénytől, a teremtés képességétől való megfosztottság pedig a sötéttel való beazonosulást eredményezte.**

Ez a nagyon felkavaró mítikus történet azt írja le, mi történt a ,mennyekben’ rögtön a ,Teremtés második napján’ – hogyan került egymással szembe két hatalmas, szeráfi rangú arkangyal, Bekva, „Ő, aki Jó” és Mihály, „Aki olyan, mint Isten” (Őt „Krisztus Arcának” is nevezik). E kettőnek egyformán óriási hatalmat és csaknem azonos tudást adott a Teremtő, ám – ismerve Mihály megronthatatlanságát – egyedül neki fedte fel titkos, szent nevét, az ,igét’, amellyel a világot megteremtette. Bekvában – akinek hatalmas ereje csaknem egyenlő volt a Teremtőével – kínzó vágy ébredt, hogy hasonlatos legyen a Teremtőhöz, és hatalmában álljon világegyetemeket teremteni. Ám nem volt birtokában a ,név titka’, ami nélkül pedig nem lehetett övé a Teremtő trónusa. Ezért felajánlotta Mihálynak, hogy osztozhatnak a Hét Mennyország uralmán, ha a fővezér hajlandó elárulni neki a szent név titkát. *„És íme, Mihály, aki szereti Istent, kirántotta tőz kardját és a gondolatnál is gyorsabb csapással szabadította meg Bekvát koronájától.”* A most már bosszúra is szomjazó Bekva egész seregnyi lényt szédített el tudásával és háborút robbantott ki, amelynek során *„lázadó angyalok milliárdjai vették alá a feneketlen mélységbe”*... Végül a lázadó főangyal *„megértette Mihály legyőzésének lehetetlenségét. Sem gyűlöletet, sem haragot nem látott Mihály smaragdszemében, csak hatalmas szomorúságot. És ő is nagy szomorúságot érzett – és érez az örökkévalóságig az égi dicsőség elvesztése miatt. És íme, a felismerés e pillanatában gyorsabban elbukott, mint ahogy egy angyal subintana a szárnyával.”*

E történet szerint az eredendő bűn az egyoldalú ‚Jó‘ (Bekva = ‚Aki Jó‘) lázadása az isteni kétértékűség (≈ Teljesség) elirigyelt Hatalma és Rendje, a Törvény és így a Teremtés egésze ellen.

Lehetetlen, hogy fel ne olvassam itt Georges Sand sorait, amelyeket lázadó szerelme tettei láttán vetett papírra. Érzékeny lelke szinte egészében befogta a lázadás teljes spektrumát.

Így ír ez a szenvedő asszony a maga szenvedő Démonáról:

„Isten koronával övezte a homlokod, és te hebecburgyán eldobáltad koronád ékköveit: az erőt, a szépséget, a lángészt, még ifjúi ártatlanságodat is, azt is lábbal tiportad, dölyfös gyermek!

Miféle pusztító szenvedély lobogott benned? Miféle gyűlölet fűtött az ég ellen, hogy így megvesd legnagyobb adományait? Az rémített meg talán, hogy nagyra vagy hivatva? Isten lelke túl komor alakban jelent meg előtted?

De emlékezetedből nem törölhetted ki soha a hajdani hit isteni érzeményeit. Megtértél hozzá a romlottság mélyeiből, és hiába nyitottad káromlásra a szád, torkodból csak azért is dicsőítő és szerelmi ének zengett. Akik hallották, ámultan néztek össze: Ki ez? - kérdezték. - Miért járnak vissza szüntelen, álmaiban és verseiben is, a szüzek, szerelmek és angyalok? Gúnyt űz-e belőlünk vagy önmagából? Saját Istenét tapossa sárba és árulja el vagy a miénket?

Isten, akinek haragját gőgöd és lázadásod kihívta ellened, haragtól forró kezével homlokod illette, s a gondolataid egyszerre összezavarodtak, értelmed cserbenhagyott. Az isteni kéz alkotta rend megbomlott agyadban. Az emlékezet, az ítélőerő, az emberi elme valamennyi ragyogó képessége, mely benned tündökölt, zavarossá vált és szertefoszlott, mint a felhők, ha szétkergeti őket egy szélroham.

Egyetlen érzés élt benned túl minden mást, az akarat, de a vak, zabolátlan akarat, mely olyan, mint a fékevesztett, céltalanul nyargalászó ló. Emésztő nyugtalanság mardosott, félrelöktek barátod ölelő karjait, erőlködtél, hogy kinyerj, elfuss. Valami rettentő erő legyűrt. - „Engedjetelek szabadon!” - kiáltoztad.

... Hova igyekeztél vajon? Milyen látomásokkal borította el agyad az önkívület hulláma? Miféle égi árnyak szölongáltak egy jobb lét felé? Milyen titkokra eszméltél a téboly révületében, melyek az emberi elme számára kifürkészhetetlenek? Mondd, tudsz-e mindebből még valamit? Végszszenvetted, amit a haldokló szenved, láttad, hogy nyílik meg a sírgödör szája, hogy magába fogadjon, érezted a koporsó dermesztő hidegét, és így kiáltottál:

„Húzzatok ki a nedves föld alól!”

Halljátok: a nedves föld alól, az anyaföldből, a sötétségből, a halál szorításából – ki a fényre. Hiszen oda vágyik Lermontov Démonja is, és talán a mi apró démonaink is mind a fénybe, Isten közelébe szeretnének kerülni...

A Démon talán akkor lázadt fel Isten ellen, amikor még nem ismerte annak teljes hatalmát. És lázadásáért alkalmasint azt a jutalmat (büntetést) kapta, hogy övé lett a képesség ennek a hatalomnak az érzékelésére. A Démon se nem győz, se el nem pusztul, hanem ő lesz az, akinek a Földön kell élnie és – mint mondtuk – tanítható, terjeszthető, de végülis bukásra ítélt dologgal:
a Rossz képviselőjével kell foglalkoznia.

A Rossz ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy az Ember még nem ismer valamit Istenből; **a végső feladat** eszerint **az, hogy az ember ne fogjon fel rossznak semmit, azaz mindent Isten teremtéseként érzékeljen;**

és idáig tart a Démon hatalma, aki ilyenformán a Rossz isteni eredetét kell hogy tisztázza a földön. A Démon azt hirdeti magáról, hogy a Rosszat kell elősegítenie, hogy a Jó valósulhasson meg; és ezért harcolnia kell a Jó direkt megnyilvánulásai ellen (amelyek folyton eltorzulva mintegy elfedik a teljes igazságot).

De hát mi is valójában a harc (amit hajlamosak vagyunk eleve a rossz, bár a szükséges rossz kategóriájába sorolni)?

A harc látszólag a létrejövő minőségek, főképp a polarítások között zajlik mint létük és mozgásuk alapformája és oka (vonzás és taszítás);
de lényegében minden harc a félelem harca önmaga ellen, amit egy tárgyba, egy létezőbe vetít ki, és egyszersmind
ez a reflektáló tudat alapmotívuma:

elsődleges tárgya maga a létezés (mint önmaga elvesztettnek hitt teljessége),
másodlagos tárgya pedig az anyag lesz, a létezés és így az alapfélelem hordozója;

ezért ebben a (durva-anyagi, 3-4 dimenziós és lélekkel/élettel teli) kozmoszban **a harc** elejétől fogva jelen van, mégpedig mint **a teremtő (tükröző) tudat működésmódja.**

Kivételt azok a tudatformák jelenthetnek, amelyek a kivetített világgal éppúgy azonosulni tudnak, mint az eredendő teljességgel és magával a létezéssel, és így a félelem meg sem jelenik bennük;

és voltaképpen ez ama Egységtudat, amely – az elsőszülött Fiú teljesség-tudataként és a félelmi jellegű teremtői tudat megváltásaként – az istentudat újraegyesülését-egységesülését-azonosulását előkészíti és teljesezésbe viszi.

A ,teremtésre kényszerülő' („*eszmei közt űrt*” érzékelő) szellem egyre újabb és mind kisebb tárgyakat hoz létre félelme számára (nem mellesleg a teremtés révén fokozatosan betölti az űrt, megpróbálván csökkenteni így a ,horror vacui'-t), és **a létezés** ebben a folyamatban mintegy **atomizálja** az állandó **megkülönböztetés** révén; így e dimenzió legfőbb jellegzetessége mintha a dolgok egymástól való elkülönülése, egyre apróbb és bonyolultabb szintek önálló keletkezése lenne, és a ,leszálló', ,anyagba-bukó' szellem ezzel praktikusán a létezés holisztikus valósága és a világ minden megnyilvánulása ellen harcol, miközben állandóan teremti is azt.

Az üdvtörténet egy ponton (egy kvázi-,váratlan' megfordításával a folyamatnak) a félelem helyébe a szeretet-minőséget állítja,

miáltal **a lázadó szellem széthúzó** (elkülönítő, centrifugális) **erőit** (amelyek egyfajta szellemi harakiriként a tudat által létrehozott rendezett kozmosz mind apróbbra darabolását és végül felszámolását idézik elő valamiféle kaotizáló, sötét energiaként) **összehúzó hatású** (egységesítő, centripetális) **erőkkel (a lélek női erőivel)**, amelyek egyfajta ragasztó-anya(g)ként összetartják a széthullásra ítélt univerzumot) **cseréli fel,**

azaz a lélek és az anyag (a hordozó és a teremtett) menti meg a (teremtő) tudatot saját öndestrúktív mozgásától, a bukások következményétől. Ez természetesen azt jelenti, hogy **a ,megoldás'** (végső soron) **a harc megszüntetése, a félelem feloldása a szeretet, az elfogadás, az újra-integrálás, az egyesítés útján,**

a Fiú konfliktus-feloldó, szintetizáló működésében.

Kérdés, hogy egyáltalán miért kell ,megváltani' a sötétséget (azaz miért kell fénné változtatni, vagyis végeredményben a Jint Janggá alakítani)? Ez a szellemi rendszer, amiről beszélünk és amiben élünk, a női oldalba a sötétséget vetíti, azaz a női princípiumot sötétségként, illetve káoszként értelmezi és fordítva, és így mindez a tudatnak (ami önmagát Fényként és Rendként interpretálja) a nem-fénytől, a „rendezetlentől”, illetve a lélek-szerűtől (tűzként a víztől, szervetlenként a szervesetől, azaz a ,más'-tól, végeredményben az élettől) való félelmét tükrözi.

De nem csak félelem ez. A Tudat akarná is az Életet, a lelket; a szellem, a bukott angyal vágyik Tamara eleven voltára, testére-lelkére. Itt a lélek a tét, azt kell kimenteni, nehogy a gőgös szellem megkaparintsa. Emlékeztek?...

„Az éter végtelen ködében egy fényes, égi kerubin repült aranyló szárnyain, s egy bűnös lelket vitt ölében vigyázva, gyöngéd karjain...” A Tiszta Angyal Tamara élő lelkét menekítette, egy ember lelkét, amelyre a Démon annyira vágyott és amitől annyira félt.

A szellem félelme az emberré-válástól, és ugyanakkor vágya, hogy lelke – és ennek révén saját teste, emberi élete – legyen, okozza azt a feszültséget, amely a Rossz egyik alapzata. **Félelem és vágy**: ez **mozgat mindent a létezésben**, de ez a forrása a tehetetlenségnek, a legtöbb gyilkos frusztrációnak is. Lucifer sohasem született meg emberként; mondják, egyszer élt ugyan emberi testben, de csak beleköltözött abba; használta, de nem volt jogosan az övé. Egyes források szerint inkorporálódott tehát, hogy a konfuciánus eszmerendszert, a hierarchikus állami berendezkedés és az alávetés földi módszertanát kidolgozza.

Furcsállhatjuk ezt, mert Lucifer egyébként inkább az individuum szószólójának tűnik: mintha jobbra a ‚liberális és demokrata értékrend’, egy urbánus és kozmopolita embertípus létrehozásán fáradozna.

Am ha mélyebben mögé nézünk a dolgoknak, észlelhetjük, hogy e két rendszerben sok közös dolog van feltűnő ellentétük dacára: mindkettő attól próbálja megmenteni (látszólag vagy valóságosan) az emberi lelket, hogy differenciálatlan tömegemberré váljon...

Figyeljétek meg jól a kínai ‚cseréphadsereget’: egyetlen hatalom alávetettjei egytől egyig, mégis mindőjüknek saját, egyedi arca, személyisége van!

Vagy érdemes szemügyre venni, hogyan jár együtt a gésa-jelenségben az önkéntes alávetés és a legmagasabb szintű személyes kifinomultság, amit a nyugatnak csak a legfelsőbb arisztokrácia belső komornyikjainak kivételes erkölcsi értékrendjében, hűségük cizelláltságában sikerült úgy-ahogy leképeznie („Napok romjai”)...

Tehát a ‚Rossz Szellemének’ egyik célja megakadályozni, hogy az egyedi lélek az eltömegesedés, az arctalanodás által a ‚másik Démon’, a Főgonosz, a kezelhetetlen és integrálhatatlan **Ahrimán** (≈Ármány) csapdájába essen. Róla, a perzsa **‚Jó’** (Ahura Mazda, a ‚Nagy Aura’, a Nap) **ellenlábásáról** azt regélik, hogy ő **az anyag ura**, maga is teremtő, azonban a Lélek létrehozása nem megy neki: így hát cyberbirodalmához kénytelen emberi lelkeket odacsábítani, hogy a hiányzó Életet pótolni tudja.

Ezért igaznak tekinthetjük, amit arról beszélnek a vallások, hogy harc folyik a lelkekért, hogy az emberi lélek egy csatatér: bizony úgy van;

és ‚a kecskék és juhok szétválogatása az utolsó napokban’ sem mesebeszéd:

ez folyik szemünk láttára, amikor **a világ- és maga-tudatlan lelkek tömegei behódolnak az anyagi és virtuális javak gátlástalan fogyasztását propagáló ‚háttérhatalom’-nak.**

Ez a hatalom a kompetencia-, siker- és győzelem-tudat, a felelőtlen élvezkedés és a bizsuként csillogó ál-örömök mű-tápjával eteti be az emberi lelkek millióit, hogy aztán elragadja őket saját cyborg-valóságának sötétségébe.

Ezt jelenti korunk Apokalipszise, a Vízöntő vízvásztója:

a lelkek egy része ‚végleg’ erre a sorsra jut (ha gyorsan fel nem ébred),
mások egy kis ideig még középen hezitálhatnak,
míg – remélhetőleg a többség – a másik oldalon csatlakozik a Megmentő(k)höz,
akik más-más hozzáállással ugyan, de a közös célt szem előtt tartva azon dolgoznak,
hogy ettől a végső csapdától megmentsék az emberiséget –

amely emberiség, nem lehet nem látni, hihetetlenül fontos mindkét térfél számára.

Nem csak azért, mert az emberi szint a teremtés szellemi hierarchiájának is lényegi állomása, a végső leszállás próbatétele a szellemi rangjukra oly büszke magasrendű intelligenciák számára – hanem mert önálló teremtés-részként, önálló funkcióval, az Élet hordozójának terhes, de dicsőséges szerepével felruházott, tudatosuló és egyéniesülő emberi lelkek összessége is egyben. **A legnehezebb feladat embernek lenni úgy a szellemi létezők, mint a ‚csak’ emberlétre születettek számára.**

És – furcsa módon – egyszerre két, egymástól nagyon eltérő szenvedéstörténet rajzolódik rá az ember saját kálváriájának napjainkban egyre sötétülő, apokaliptikus horizontjára:

egyfelől a vágytalan és félelemtelen ‚Jó’-é, Krisztusé, aki tudott és mert ember-sorsra születni, lemondani hierarchikus rangjáról és hatalmáról és felfeszíteni magát a lealacsonyító/megszégyenítő és nivelláló, próbatételekkel és kockázatokkal teljes anyagba-születettség elképzelhetetlenül kínzó keresztjére,

másfelől az emberré-válás vágyától és félelmétől űzött ‚Rossz’-é, a Démoné, akinek – Lermontov által megénekelt – végzete lett az irígység és a reménytelenség alacsony szellemi égboltján unalomig űzött gonoszság, a megalázó félelem és a hamvábaholt vágyakozás, hogy visszatérhessen eredetéhez, vagy hogy – betöltve sorsát – *végre ember legyen,*

olyan tökéletes és törekeny teremtmény maga is, mint Tamara, aki egyszemélyben jeleníti meg számára az olyannyira kívánt Életet, a fény-hatalom oroszlánján tapodó, madár-röptű szűzi Lelket, a kiszámíthatatlan emberi Sorsot és a felfoghatatlan megdicsőülést a **‚Jóság’, azaz a szolgáló lét elfogadása és a Teremtés iránti szeretet** útján – azon az úton, amelyre ő annyira félt leszállni gőgje hamis egéből.

Amikor az első teremtő mozzanat, az önkivetítés (vagy másképpen fogalmazva, a ‚világ’ vagy valami ‚külső’ vagy valami ‚más’ érzékelése/teremtése) megtörténik, az erre (önmaga immár nem-teljességére, rész-voltára) reflektáló tudat félelmet (tehát sötétséget) vetít megfigyelése tárgyába (amit már nem önmagaként érzékel).

Ez a megváltás-szükséglet és az egész üdvtörténeti rendszer alapja:

mivel a fény (a fénnel beazonosult szellem) oldalán egy folyamatos/fokozatos leszállás (bukás) van (amiről az egész hagyomány tud), ennek az elsötétedésnek nyilvánvalóan kell hogy legyen valami oka. Ez az ok az üdvtörténeti paradigmában egy vétségnek (bűnnek) felel meg, **ami megváltásra szorul**. Én úgy látom, hogy ez az ok a gőg: **a szellem gőgje**, a hübrisz, amiről a görögök is gyakran beszélnek, és **ami a fél-elem kompenzálásaként jön létre**.

A hübrisz, **a dicsvágy úgy segít, hogy a szellemet/tudatot félelme tárgya** (a világ, a teremtés, a valóság) **főlé helyezi, és ezzel hierarchiát teremt** (amelynek csúcsára ‚természetesen’ önmagát teszi),

és ezt a hierarchikus/hatalmi/harcos elvet akarja – rendként – rávinni a másik oldalra (amiből kivált, amitől elkülönült):

a létezés egészére, a Teljességre,

ami viszont eredendően és alapjaiban nem-elkülönült, hanem egységes, homogén, minőség-nélküli, félelemtelen, vágytalan és **a-hierarchikus**, működésében pedig mellérendelő és együttműködő (**ezt az értékvalóságot a lélek képviseli**).

Összefoglalva tehát a Gonosz létének és eredetének kérdését:

Isten, az Abszolút Tudat, amikor úgy dönt, hogy teremteni fog, a teremtés gesztusával lemond szabadsága egy részéről a Teremtésben: hiszen

minden, ami megvalósul, számtalan lehetőségről, egy potenciál-végtelenről való lemondás árán jön létre. Tehát

amikor a Teremtő rendet és törvényt hív életre a teremtés-előttiség káoszából, csökkenti a dolgok szabadság-fokát és önmagát is belekorlátozza a szükségszerűség szabályaiba.

Hallgassátok csak Brochot:

a teremtésben, tehát a teremtő szellemenben és az emberi lélekben egyként meglévő szükségszerűségről (\approx a szabadság korlátairól) beszél, amit meg kell érteni és el kell fogadni ahhoz, hogy a világ fennmaradjon:

„fölfogni a szükségszerűt a mindenségben, s minden szükségszerű történésben tulajdon lelke kényszerét látni... rálátni a lét egységére, a tiszta jelenvalóságra, amely közös a mindenségben és az emberben... felfelé a véletlen-mentes törvény megismerésére”...

Mert a véletlen a korlátozatlan, kaotikus szabadság állapotának szilánkjá, a teremtés pedig mindig rend-teremtés, és a rend mindig a szabadság korlátozását jelenti. Minden struktúra, szerkezet és forma csak szabályok és törvények sokaságának megléte árán létezhet – ezek nélkül minden teremtett valóság szétesne. **A Teremtő tehát szabadságot áldoz be a világ létrehozásába – és ezt a szabadságot a lelkes és tudatosuló teremtményeknek adja a SAJÁT-AKARAT lehetőségének formájában, hogy azok – lehetőleg anélkül, hogy a meglévő teremtést lerombolnák, de mégis megközelítvén az abban rejlő lehetőségek határait – megpróbálják** (fokról-fokra, lépésről-lépésre megszerzett képességeikkel és tapasztalataikkal) folyamatosan **növelni kreativitásukat, alkotói szabadságukat és ezzel az egész teremtés szabadságfokát,**

míg a világ istenmód szabaddá,
a teremtmény maga pedig isteni teremtővé nem válik...

Ám ebben a folyamatban, a szembeszegülést is lehetővé tevő akaratszabadság kihasználásával szükségszerűen létrejönnek a Vele **ellentétes erők**, akik **az ember révén akarnak önálló létet és teremtőerőt szerezni (életerőt és szabadságot). Ha az ember nekik adja magát, akkor ezek az ellenerők elveszik mindezt tőlünk és önálló „ellenteremtést” próbálnak létrehozni.**

Isten célja valószínűleg az, hogy mi magunk éljünk a saját szabadságunkkal és az Ő gyermekeiként Hozzá hasonlók legyünk, de Tőle és egymástól különbözők is –

mintha azért teremtett volna minket a maga képére és hasonlatosságára, hogy mi – saját utunkat bejárva – önálló lényekké, de Hozzá hasonlóan teremtő istenekké váljunk – más, új világok más, új teremtőivé...

Akik nem tudnak leválni Róla (s így nem is „láznak” ellene, nem is „árulják el” Őt), azok visszajutnak belé, mint részei, ahogy a ki nem kelt mag újraegyesül az anyafölddel (számtalan példabeszéd szól erről).

Akik elszakadnak Tőle, és ezen keresztül találják meg szabadságukat, azok lesznek az Ő igazi gyermekei (a ,tékozló fiú', az ,elcsatangolt bárány'), az Istenemberek, akik maguk is teremtővé lesznek (tehát az ajándékba kapott és az életükkel megszerzett szabadságukat is a saját teremtésükben áldozzák majd fel). E folyamatban olyan új valóságok jöhetnek létre valamikor, amelyek szabadságfoka sokkal magasabb lesz a mi világunkénál.

Az, amit mi „Gonosznak” nevezünk, bizonyos szempontból csak a saját világra-
ébredésünk és önmegismerésünk terepe. Amit magunkban rosszként láthatnánk, azt csak önnön lényünkől kivetítve (többnyire egy *másik ember* személyiségében) tudjuk egyáltalán érzékelni, valamiképpen felfogni; néha pedig akár önálló, ördögi/démoni lényként válik számunkra felismerhetővé, megismerhetővé. Ez utóbbi helyzet az alapja az ördögűzési praktikáknak. Csak az érdekesség kedvéért, hogy lássátok, mennyire a bűnbak szerepét játszotta az Ördög, a Gonosz egy kevés önismerettel bíró korban (kuncogtok – ma sem jobb a helyzet?...),

felolvasok egy ilyen szövegecskét:

„Te a hazugság atyja vagy, és az igazság lerombolója, és hamisságok kigondolója; tudd meg hát, milyen ítéletet mond most egyszerűségünk a te ravaszkodásaid felett! Vajon Te, büntetett szellem, fellázadsz-e alkotónk akarata ellen? Halálos bűnbe estél és levettéted a szent hegyről a sötét mélységekbe és a pokol fenekére vettéted. Mi most, te aljas teremtmény, akárki vagy is, a pokol bármilyen rendjébe tartoznál is, isten engedelmeivel, ha te ravasz csellel férkőztél eme tisztességes nők bizalmába, mi most megnevezzük a mindenható úristen szentséges nevét, mi most imádkozva könyörgünk az ő megváltó fiához és a szentlélek szentségét hívjuk teellened, te őskígyó! kiátkozunk téged, kiűzünk téged, gyalázzunk téged, tetteidet magunktól elvetjük, e helytől eltiltunk,

fuss hát megszegyenítve, porig alázva, elüldözve, fussál kietlen sivatagokba, embernemjárta szörnyűséges pusztaságokba, és ott várd, rejtőzködve, rettenetes gögöd béklyójába verten, ott várd be az Utolsó Ítélet iszonyatos napját!”...

És ha e felidézett korban még korai is lett volna, most már bizonyosan itt az ideje, hogy tisztességesen megismerkedjünk a lét negatívként értelmezett, lázadó vagy hazug, pusztuló/pusztító leépülés-oldalával, ennek szükségszerűségével vagy eltorzított voltával, eredeti és megrontott természetével,

egyáltalán mindennel, ami halálos, gonosz vagy sötét: azaz az ártó, akadályozó és pusztító erők mibenlétével és szerepükkel a létezés viharos játszomájában.

Félünk mindettől, ezért viszonylag keveset sikerült megtudnunk a rendelkezésünkre állt igen hosszú idő alatt erről a tematikáról (és korunk embere még azt is igyekszik elfelejteni, amire bátrabb elei már rájöttek). Holott ezeknek a tényezőknél a felismerése, emberi átélése és értelmezése nagyon fontos, akár sorsdöntő is lehet úgy a Föld, mint az egyéni és közös lélek, valamint a globális szellem számára. A bolygó ökológiai és társadalmi-morális, lelki-szellemi és fizikai krízisének jelen állapotában már nem tartható fenn sokáig az a tekintet-elfordító tudatlanság és ál-naivitás, amivel az élet (a bolygó, a saját testünk, mentális-lelki egészségünk és betegségeink), valamint a halál (a pusztulás, tágabb értelemben az entrópia) kérdéseire viszonyulunk.

De hát hogyan rendezzük el magunkban a nemkívánatos, a ‚rossz‘ jelenlétét a saját életünkben és az általunk ismert világ jelenségeiben? Nem igazán tudjuk a választ, bár mindannyiunk számára ismerős az a harag, amely nem ‚a szépet, igazat és jót létrehozó‘, hanem ‚a rosszat megengedő‘ Teremtő ellen lázad. Ahogy az őt ért igaztalan csapások miatt Jó(!) b perlekedik a ‚Sátánnal lepaktált‘ Úrral, aki *„az igaz embert is sanyargatja”*:

„Azt mondom az Istennek: Ne kárhoztass engem... Jó-é az néked, hogy nyomorgatsz, hogy megútálod kezdednek munkáját, és a gonoszok tanácsát támogatsz?... Jól tudod te azt, hogy én nem vagyok gonosz, még sincs, a ki kezedből kiszabadítson... mielőtt oda megyek, honnét nem térhetek vissza: a sötétségnek és a halál árnyékának földébe... hol nincs rend, és a világosság olyan, mint a sűrű setétség”,

vagy ahogy Dosztojevszkij Iván Karamazovja az ártatlan kisgyermek szenvedése okán ugyancsak fellázad ‚Isten rendje‘ ellen:

„Érted te, mi az, hogy egy kis teremtés, aki még fel sem tudja fogni, mit tesznek vele, azon a förtelmes helyen veri felsebzett mellét aprócska öklével, és fohászkodik az ‚Istenkéhez‘, hogy védje meg őt – érted te, mire való, miért kell ez a képtelenség?!”

Azt mondják, hogy nélkül meg se lehetne az ember a földön, mert nem ismerné meg a jót és a rosszat. De minek megismerni azt az ördögadta jót és rosszat, ha egyszer ennyibe kerül? Hisz akkor a megismerés egész világa sem éri meg annak a kisgyermeknek az ‚Istenkéhez‘ való könnyes rimánkodását.

A legalázatosabban beismerem: sehogyan se tudom megérteni, miért van így berendezve az egész, képtelen vagyok beletörődni, hogy eszerint éljek.”

Azonban ez a (mégoly jogos) lázadás is kemény nekiszegülést jelent a világrendnek, és tudjuk, hogy ez nem vezet jóra (egész pontosan világunk széteséséhez vezet). Ezért teszi jelmondatává Tolsztoj (aki csak lelkiismerete volumenében és céljaiban romantikus, eszközeiben inkább realistának bizonyul), hogy

„ne állj ellen a gonosznak”.

Nehéz megérteni, hogyan lehet ezt megtenni... Pedig az világos, hogy **maga a ,Rossz’ elleni harc is ,rossz’**, hiszen az ő saját, általunk el nem fogadott eszközeinek használatát jelenti. És paradoxon is – mint az általatok már aligha ismert ,békeharc’... Akkor talán inkább cselezzük ki ökelmét? A magyar mesékben különösen szembeszökő a cselek/csapdaállítások rendszere:

a hős rendszerint ,túljár’ ellenfele ,eszén’; mintha az elmékben folyó (szellemi-tudati) harc egyik fontos állomása az lenne, amikor a fény erői ,okosabbak’ a sötét erőknél, és így értelmük győzi le a Gonoszt.

Még maga Krisztus is azt mondja:

*„Ímé, én elbocsátlak titeket, mint juhokat a farkasok közé; **legyetek azért okosak mint a kígyók és szelídek mint a galambok. De óvakodjatok az emberektől”.***

Furcsa egy kitétel, hát nem? Mintha a sötétséget (az emberekben lévő is beleértve) ki lehetne – sőt ki kellene – cselezni (azaz nem ,kard-ki-kard’ agresszivitással, hanem szelíd okossággal kellene harcolni ellene)... És az emberi tudatban valóban úgy jelenik meg minden szellemi teljesítmény – problémamegoldás, találmány, alkotás, megvalósítás, újat teremtő gondolat –, mint a sötétséggel való harc egy győztes csatája, a Gonosz felett aratott apró diadal. A képlet azonban sokkal bonyolultabb. Ezek a ,győztes csaták’ többnyire éppen az ellenfél malmára hajtják a vizet. „Aki másnak vermet ás”...

Ha jobban belegondolunk, az olyan ember, aki nem kikerüli-kicselezi, hanem úgymond ,bevásztja a Rosszat’ az életében, az úgy tesz, mint a lefagyott pályán különórákat vett tanuló-vezető: nagyon megkínlódik ugyan, de végül megtanulja az autót, azaz a saját életét kézben tartani;

aki viszont kerüli a nehézségeket, a konfliktusokat és a szenvedést, az nem ismeri fel a dolgok valódi természetét és egész életét félálomban, a negatív erők rejtett vonzaskörében tölti.

Akinek nincsenek valódi ismeretei a Rosszról, abban ez a fajta tudatlanság maga a Gonosz.

A ‚jó ember’ esetében paradox módon éppen a rosszban-nem-hívés, a sötétség – ismerethiányból is fakadó – elutasítása az ő vakfoltja, árnyék-Énje, amely benne többnyire (akár fel sem ismert) **ellenállásként: tagadásként és/vagy lázadásként** jelenik meg az ‚ismeretlen rossz’-szal szemben, környezetében viszont a káosz-erők valóságos tombolását váltja ki.

Íme, ezért teszi elénk Tolsztoj a „Ne állj ellen a gonosznak” oly nehezen érthető parancsát: mert ez **az ellenállás mindennél jobban kedvez a sötétség erőinek.** Ezek a tomboló káosz-erők hol betegségként, kár- vagy balesetként, hol minket (is) sújtó pusztító természeti csapásként, hol a környezet (társadalom, család, házasság, szomszédok, barátok, munkahely) kapcsolati anomáliáiként, vagy – szélső esetben, valamiféle (akár csak időszakos) ‚megszállás’ tüneteként – egy velünk hangsúlyosan ‚tükör’-kapcsolatban lévő, hozzánk tartozó ember ‚ördögi’

(segítség-megtagadó, empátiahiányos, igaztalan, könyörtelen, összezavaró, elkenő vagy hazug, megvezető/kicszelező, hisztérikus/támadó, lehúzó/megalázó, elnyomó/elfojtó, gátló/akadályozó, kaotizáló/pusztító, tudattalan/tudatlan, a jóval és a szeretettel visszaélő {} – és még sorolhatnánk)

működésében mutatkoznak meg.

Mindez jól szolgálja azt, hogy az (ilyen) ember végre megértse, milyen erős a Gonosz, mennyire nem lehet tagadni, semmibevenni, hátrítani az erejét és hatalmát, amelyet az ember fölött gyakorol – ha nem rajtunk, akkor a környezetünkön (és ezen keresztül végül természetesen rajtunk is, az ellene való küzdelem során előhívva vagy megteremtve bennünk mindazt a rosszat, aminek a pusztá létezéséről sem akartunk tudni).

Ezért **szükséges** annyira – a jónak érzékelt erők melletti tevőleges kiálláson kívül – **az élet egészének félelemtelen, elfogulatlan szemlélete és egyben kényelmetlen, riasztó, ‚negatív’ oldalainak megismerése és elfogadása.**

„*El ne batárold magad, szív, jótól-gonosztól és a felismerhetetlentől*” – ahogy Rilke mondja.

Morálisan kiélezett helyzetekben ráadásul a ‚jó választás’ – konkrétan a **‚Jó’ választása a ‚Rosszal’ szemben – nagyon nehezzé teheti az ember életét.** Első pillantásra nem is olyan egyszerű megérteni, miért kerülnek a ‚jótét lelkek’ szinte kivétel nélkül a ‚Gonosz támadásainak keresztüzébe’; hogyan boríthatta el a lelki gyötrelmek feketesége Teréz anyát (akit részben emiatt a ‚Sötétség szentje’-ként tisztelünk), míg mindez rákbetegségben kulminált; miért váltja ki a jóság, a tiszta szépség, az ártatlanság látványa, az önfeláldozó szeretet érzékelése a veszett fenevad gyilkos ösztönét a *másik emberből*? Miért van az, hogy az emberek az igazságra és annak hordozójára is a Gonosz árnyékát vetítik?...

Részben szerepet játszik ebben, hogy a ‚túl jó‘ választásával az ember fölé lő saját valós képességeinek, összetett (jót és rosszat egyként tartalmazó) természetének, és ezzel a ‚jóval‘ való beazonosulással mintegy a tudattalanjába gyömöszöli vissza (esetleg addigra már tudatosított vagy csaknem a tudat küszöbéig emelt) negatív késztetéseit; ezek aztán onnan a megszokott módon a külvilágra projiciálódnak és a ‚Gonosz‘ támadásaiként hatnak.

Másfelől azonban – olyan esetekben, amelyekben a pszichológiai ‚Árnyék‘ nem (vagy nem igazán) játszik szerepet (tehát a valódi numinózus Jó-ság {angyalság} vagy igaz szépség {tündérség} megjelenésekor) – olyan elemi jelenséget figyelhetünk meg, mint amikor egy fényforrás aurája körül ‚megsűrűsödik‘ a sötétség: a két minőség közötti különbség így válik szinte tapinthatóvá;

nem beszélve arról, hogy az igazán emberfölötti minőség (legyen az akár jó, akár rossz) félelmet kelt az emberi pszichében, és ez a félelem válik aztán sötétséggé, durvasággá, agresszióvá. Magában a lermontovi Démonban is így kelt negatív érzelmeket az őt körülvevő teremtett világ isteni szépsége:

„ Vad volt s csodás körös-körül / A Nagyvilág: – de hűtlenül / a Démon elveté magától, / Amit teremtett Istene, / S hatalmas, büszke homlokáról / Nem tükröződött semmi se. (...) A természet virult a fényben, / De meg nem indíthatta őt, / Nem ébresztett sivár szívében / Se új érzést, se új erőt; / Gonosz szemében, bármit látott, / Irigység s gyűlölet parázsolt!” ...

És ráadásul az ártatlanságban jelen lévő kíváncsiság, a lélek exploráló hajlama, megismerésre-törekvése is sötét következményekkel járhat:

„Ezek {t.i. a papok} Atyaúristene, a vén kaporszakállas megorrolt Ádámra meg Évára, mert tudást szomjaztak. Pedig a Biblia szerint saját képmására teremté az embert. Hát ahhoz, hogy az ő képmása legyen, tudatlannak köll lennie?” – teszi fel a kérdést a rábaközi táltos. Egy egészen friss teológiai okfejtés pedig úgy vélekedik, hogy az a tudás, amelytől a Teremtő eltiltotta az embert, csakis a Rossznak a tudása lehet, hiszen a Jót tudta, ismerte, élte –

csak azt nem tudta, nem ismerhette ott a Paradicsomban, mi a Rossz.

Ilyenformán az embert a megismerés vágya viszi a ‚bűnre‘, a Gonosz irányába – és valóban:

a lélek eredendő kíváncsisága és a szellem tudásvágya együtt hajtja az embert, hogy minél több tapasztalatra tegyen szert, minél jobban megismerje a világ és önmaga működését – márpedig ezekben a működésekben nem csak a ‚Jóisten‘ intenciói vannak jelen (sőt)...

És minél ‚ártatlanabb’, tapasztalatlanabb a lélek (minél közelebb van a romlatlan paradicsomi állapothoz), annál biztosabban találja magát váratlanul a pokol legmélyebb bugyraiban, az összes ördögi működés tomboló magmájában, a *Sátán báljának* forгатagában –

és tisztaságának egész értetlenségével szenved meg ezt a gonoszság-orgiát, hogy ‚bepótolja elmaradását’, és valahogy megkapaszkodjon azok között, akik már tudják, ‚hol lakik az Úristen’ – és azt is, hogy hol nem.

Kivételesen magas szintű profizmussal elkészített filmben láthatjuk ennek katartikusan, csaknem elviselhetetlenül megrendítő példáját. A film az angol polgárháború poklát választotta színteréül, ebbe helyezte ‚idegenből’ jött, valóban ártatlan angyalát. Az angyal ugyanis tényleg látja az ördögöt: nem kivetíti, hanem éppen azért látja odakint, mert nincs odabent, mint a ‚normális emberben’. **Angyal-hősnőnk, Angelica** (nomen est omen) pedig elmulasztotta eltitkolni (szíve ártatlanságában), hogy kora **gyermekkora óta látja a Gonoszt** kuporogni falrepedésben, faágon – ezért lesz ő az emberek számára „Az ördög jegyese” (az ember-ördögök durva nyelvén „az ördög szajhája”, égetnivaló boszorkány). És így válik véresen igazgá a közhelyes mondás, hogy „a pokolba vezető út jószándékkal van kikövezve” – ritkán látni együtt ennyi jó szándékot, jóba vetett hitet, szeretetet és igazságot, s hozzá ennyi kint, ilyen szörnyű utat, ilyen mély poklot.

A történet II. Károly uralkodása alatt és után játszódik, Cromwell felemelkedése idején, amikor kialakul az angol parlamentarizmus, ami Stuart Károly idejére oda ‚fejlődik’, hogy a király a közjó ellensége, kegyetlen, népellenes, a parlament ellen van, árt a demokráciának, tehát végezzük ki – és ki is végzik. Rengeteg hitszegés és árulás, be nem tartott ígéret, gyilkosság és törbeccsalás kíséri Cromwell útját; Angelica szerelmét és férjét (a legpozitívabb férfit az egész filmben, méltó párját ennek a rendkívüli nőnek, utópistát, aki a parlamentben – is – azt képviseli, hogy ha demokrácia, akkor legyen demokrácia, tehát osszák szét a gazdagok földjeit, mindenkinek egyenlő nagyságú földje legyen, egyáltalán ne legyen különbség ember és ember között, ne legyenek szegények és gazdagok stb.) – ezt a rendkívüli, szabadlelkű embert is ő parancsolja el az esküvője éjszakáján újdonsült felesége mellől és (valószínűleg) az ő csapdjában ölik meg még azon az éjjelen (bár később ezt persze letagadja).

Egyfelől tehát van az ideálok embere, másfelől ott van a ‚réalpolitikus’ Cromwell a maga iszonytató kegyetlenségével, könyörtelenségével, hatalomvágyával stb. Így nyugodtan mondhatnánk, hogy Cromwell maga az ördög –

ám ‚felebarátai’ mégis Angelicát nevezik az ördög jegyesének. Talán a rendkívüli belső szabadság és az emberek számára értelmezhetetlen jóság váltja ki ezt a csúfnevet – tehát éppen a gonoszság érthetetlen és gyanús hiánya. Egyáltalán, ahol az ő kis életébe eljut valami igazságtalanság híre vagy egyszerűen csak segíteni kell vagy lehetségesnek látszik bármi jót tenni (miközben valójában erre semmi esély nincs), ott ő azonnal akcióba lendül (a maga törekeny és szelíd módján). Ilyenkor teljesen szuverén módon, szinte férfiként lép fel, holott gyenge virágszál és fogalma sincs a valóságról, egyáltalán semmit sem ért a férfivilágból, amelyben él. Nem látja annak erejét, alattomos működésmódját, így aztán teljességgel Cromwell ellentéte, aki maga az erőszak, a hitszegés, az aljasság, a kíméletlenség.

Angelica értelemszerűen állandóan bajba keveredik, és (nyilván az autonómiája és rendkívüli igazságérzete miatt) masszív félelmet gerjeszt a férfiakban. Első férjét kivégzik; később majdnem halálra ítélik őt magát is (már a törvényszéken is ‚az ördög szajhája’ megnevezéssel illetik), de ekkor a leendő második férje eléri, hogy felmentsék; ám alig hogy ‚egymásra ismernek’ és összeházasodnak, a házasság az esküvővel le is zárul – reggel már Thomas holttestét hozzák vissza a házba. Védtelenné válva újra perbe fogják és gyilkosságért (önvédelem!) felakasztják. Drámai fordulattal a hóhér (az a bebörtönzött forradalmár, akiért szót emelt annak idején) levágja a kötélről és felajánlja, hogy feleségül veszi (hogy a férjezett asszony státusza megvédje) – ha csak névleg is (A. csak így hajlandó elfogadni ezt a felajánlást). Azonban ekkor ellenségei csapdába csalják, és már hiába ismeri fel életveszélyes naivitását és hibás tetteit, és tanulja meg értékelni a reális helyzetet és a reális férfit, aki mellette áll – őt is rögtön elveszíti (cinkosai elárulják egy Cromwell elleni merényletben). A film végén menekül: elhajózik régi hazájába, szíve alatt harmadik halott férje gyermekével.

Végül egy csupa bűbáj idilli jelenetben látjuk viszont egy kastély parkjában, ahol angyali kislányával játszva újra megpillantja az ördögöt egy gyönyörű fa lombjában kuporogva. Megkérdi a gyermeket, mi lát ott, s amikor az felsorolja a leveleket, a lombon átszüremlő napfényt, a háttér ragyogó kék égboltját, megnyugodva felnevet: a fátum nem öröklődött, az ő boldog kislánya boldog nővé cseperedhet majd.

Ez a történet megejtő pontossággal rajzolja meg az ‚ártatlanság beavatását’ egy pokoli korszak sátáni közegébe (az ördögivé vált társadalom érzelmi és morális útvesztőjében elszenvedett kínok és megaláztatások révén). Láttatja, hogy a tudat gyakran még egyáltalán nem akarja felismerni, miről is van szó, amikor a lélek már lökdösi bele az embert a megismerés (gyakran ijesztő és fájdalmas) labirintusába.

Egy másik történetben viszont az Angyalként megjelenő Gonoszról van szó. Míg Angelica kívül látja az ördögöt, mert bensőjében egy angyal lakik, a Tüzes Angyal mintha azért kísértené Renátát, mert neki viszont a Gonosszal (és apró démon-szolgáival, akiket ‚kicsinyek’-nek hív) van dolga. Ő, amikor lesátánozza a vele élő, tőle mindent eltúró valóságos férfit, egyrészt a saját bensőjében garázdálkodó sötét erőt vetíti ki és nevezi meg, másrészt az anyagban, a fizikaiban, a testben jelen lévő Kísértőre és legfőbb eszközére mutat rá:

„ – Hazudsz! Hazudsz! Megint hazudsz, aljas gazember!
Te vagy a Sátán!”

Renáta (Angelica ördöge helyén) egy csodálatos, tüzes angyalt lát:

„Nyolcesztendőskorában történt, hogy napsugár képében egy angyal megjelent a szobájában. Tűzből volt a teste, és hófehér köntöst viselt. Az arca sugárzott, a szeme kék volt, mint az égbolt, és a hajfürtjei, mint a finoman font aranyfonál. Az angyal Mádielnek nevezte magát. Renáta nem ijedt meg tőle, és vidáman játszott tovább az angyal társaságában...

Ettől fogva az angyal gyakran meglátogatta. Nyáridőben nemegyszer hatalmas, tüzes pillangó képében jelent meg, fehér volt a szárnya és aranyos a csápja. Ilyenkor Renáta a hosszú hajában rejtette el őt. Gyakran befeküdt az angyal Renáta ágyába is, odasimult hozzá, mint egy hízelt cica. Ilyen éjszakán történt, hogy az angyal messzire elvitte Renátát a szűz városok, idegen városok mutogatott neki, pompás székesegyházakat vagy egyenesen földöntúli, sugárzó palotákat, de mikor megvirradt, megint csak az ágyában fektetett, anélkül, hogy észrevette volna, mint került oda vissza.

Mikor Renáta egy kicsit nagyobb lett, Mádiel kinyilatkoztatta előtte, hogy szent lesz belőle, és ezért küldetett el hozzája. Az angyal szigorúan intette Renátát, hogy Krisztus leányának szűzi életét élje, szíve tisztaságáért és értelme megvilágosodásáért küzdjön. Kényszerítette Renátát, hogy kemény megpróbáltatásoknak vesse alá magát, meztelenül menjen ki a hidegre, éhezzen és több napon át ne igyék egy csepp vizet sem. Hosszú éjszakákat töltött térdre borulva, s ezalatt Mádiel mögötte állott, ha elalélt, felemelte, mint a Megváltót az angyal a Getsemane-kertben. Renáta sürgető kérésére Mádiel megérintette mindkét kezét, és erre a keze fején sebhelyek jelentek meg, jelképei a gyötrelmeknek, amiket a Megváltó a kereszten elszenvedett. E napokban sok embert meggyógyított egyedül azzal, hogy embereket az ujjával megérintett,

úgyhogy messzi vidéken istennek tetsző ájtatos szűz hírében állott.

Mikor felnövekedett és látta, hogy az ő korabeli lányoknak vőlegényük van vagy kedvesük, türelmetlenül kérte Mádielt, hogy testben is eggyé válják vele, mert az angyal saját szavai szerint a szerelem a legmagasztosabb a földön. Mádiel mélyen elszomorodott, szigorúan ráparancsolt Renátára, hogy eszébe ne jusson a hús tilalmas bűne, emlékezetébe véste, hogy az igaz lelkek milyen kimondhatatlan örömben élnek a paradicsomban, de az olyan ember, aki nem küzdötte le a test kísértését, nem kerül oda sohasem. Miután Renáta nyíltan már nem mert tovább követelőzni, elhatározta, hogy csellel igyekszik elérni célját. De az angyal rettentő haragra lobbant (!), tüzes oszloppá változott, majd eltűnt.”

A főszereplő ‚hétköznapi férfi‘ (Ruprecht) olyan állapotban pillantja meg Renátát, amely egyértelműen a Gonosztól való megszállottságot jeleníti meg:

„Szemem láttára vonaglott e nő, a természet minden törvényét csúffá téve, a mellét és a nyakát kifeszítette, ő maga pedig annyira hátrahajolt, hogy a feje és az álla a lábaihoz ért, míg a nyakán szörnyen kidagadtak az erek és el-eltakarta tenyerével az arcát, hogy ne lássa szörnyű ellenségét.”

Később egy egész kolostort megszálltak miatta a démonok („*ahol közel a Szentlélek, ott közel járnak a gonosz szellemek is*”), jóllehet – Mária nővérként – sokan szentnek tartották, mert kézrátétellel gyógyítani tudott és „*az anyaszentegyház hű leányának mutatkozott*”. Hiába feleli az inkvizítornak: „*Én magam sem tudom, e jelenések kitől származnak, aki azonban nékem megjelenik, az Istenről és a jóról beszél velem, jámbor életre int, és megrója vétkeimet. Miért ne bíznék benne?*”, a pap a következőt mondja a jelenlévőknek:

„Ismeretes előttetek, hogy a sötétség ura gyakran sugárzó angyal képét ölti fel, hogy a gyenge lelket annál biztosabban elcsábítsa, és romlásba taszítsa. Lépj elő, sötétség szelleme, ha e szent helyen rejtőzködöl!”...

Talán ennyi is bőven elég annak szemléltetésére, mi történik akkor, amikor valaki elkezd felemelni a lelkét a szellemvilág magaslataira (vagyis a Lélek megpróbál elszakadni a testtől, hogy egyesüljön a Szellemmel {egy angyallal, saját Felsőbb Énjével, Krisztussal, Istennel},

eljutván így a vágyott paradicsomba, a ‚Jó‘-ba, az ‚*unio mentalis*‘ állapotába);

csak hogy „a lélek kész, a test erőtelen” állítással szemben a test, a fizikum éppen hogy *pokolian* erős (a szó legszorosabb értelmében) úgyannyira, hogy a benne ‚magára hagyott’, mintegy a lélekről levágott Árnycék sátáni tombolásba kezd.

Amikor tehát az ember megkívánja a Jóságot, a magasrendűséget, a tiszta erkölcsi tetteket

(csak egy zárójel: vannak, akik felismerték, hogy a tisztaságnak életellenes vonásai vannak; ők úgy vélik, hogy *a tisztaság az ártatlanság kártékony inverziója. Az ártatlanság a lét szeretete, az égi és földi táplálékok derűs elfogadása, a tisztaság-tisztátalanság pokoli alternatívájának tagadása. Ebből a spontán és mintegy eredendő szentségből a Sátán hozzá hasonló torzképet formált, amely tökéletes ellentéte az ártatlanságnak: a tisztaságot. A tisztaság rettegés az élettől, embergyűlölet, a nemlét morbid imádata. A tisztaság démonától megszállt ember romokat és halált hint maga körül*)...

tehát, **aki elvágja magát a fizikai léttől** azért, hogy egy rossztól mentes (vagy mentesebb), tisztább (?!...), azaz ‚kevésbé bűnös’ léthez közeledjék, az **gyakran a démonia kellős közepén találja magát**, mert a megtagadott (és többnyire a testhez, az anyaghoz, a fizikai létezéshez, illetve a psziché által elfojtott és a tudattalanba száműzött tartalmakhoz kötött) Gonosz a legváltozatosabb módokon manifesztálódik az ilyen lélek környezetében (vagy akár benne magában is: ezek a ‚megszállottság’ gyakran pertraktált esetei).

Mi minden lehet az a rossz, vagy ki mindenki lehet az a Démon, amit/akit olyan sokan szeretnének (szeretnénk) száműzni a lelkü(n)kből, amely lélek a ‚magasabb rendű’ és tisztának hitt szellemvilágba vágyik – és amely vágy az esetek többségében (és egyre fokozódó mértékben) éppen a Gonosszal való megdöbbentő beazonosuláshoz vezet?

A Démon-lét egyfelől, amint már beszéltünk róla, **a Teremtő személyében megvalósuló ‚Jó’-utópia elleni lázadás**, a Vele szemben álló ‚Rossz’ állandó képviselője

(politikailag szintiszta machiavellizmus, erkölcsileg torz, magamutogató önmarcangolás; mindenfajta hitről és az emberek testvériségének gondolatáról való indokolatlan lemondás; gyakran önmagát vádoló tehetetlenség, a saját és mások gyengeségeinek eltúlzása, önváddal kevert önsajnálát, minden jó kétségbevonása stb. – mindennek leglátványosabb példáját Dosztojevszkij odülakójánál olvashattuk).

És mivel a világ, amelyben élünk, mindenestől külsővé lett, és ebben **a külsővé tett világban nincs sem egység, sem szentség, mindenki vadász és minden s mindenki préda – az ember saját magát nyilazza halálra.**

A szellem felé törekvés, a szépség, az ideál, a lélek, Isten és ember mind-mind céltáblája a cinikus kritika versenyszerűen űzött lövészetének.

Nem csoda, ha a ,kristálypalotáról álmodozó igazságkereső' idealistából rövid úton lajhár, egérlyukban poshadó ocsmány rágszáló, aljas és beteg valami válik – az önleértékelés minden fokozatával kéjjel beazonosuló pitiáner gonosz:

„Ünnepélyesen kijelentem, hogy sokszor akartam féreg lenni. De még erre se találtattam méltónak. Kezdetben szégyenkeztem, hogy ma megint aljasságot követtem el; és belül, titokban egyre mardostam, kínoztam, gyötörtem magam, amíg a keserűség valami szégyenletes, átkozott élvezetté, végül pedig határozott, igazi gyönyörre nem változott! A gyönyört lealjasodásomnak túlságosan is éles tudata szerezte.” (Dosztojevskij: Feljegyzések az egérlyukból)

És mivel már-alig-emberünk még gondolkodik legalább, meg is fogalmazza, mi a probléma gyökere, mi teszi őt ilyené:

„Mindez a fokozott tudat alaptörvényei szerint megy végbe. A tudat túltengése – betegség, igazi, hamisítatlan betegség. Minél inkább fogalmat alkottam a jóról és a szépről és a fenségesről, annál mélyebben belesüppedtem a mocsaramba, és annál inkább képes lettem arra, hogy teljesen belesüppedjek.”

Azaz a Gonosz, a Démon másfelől a ,fokozott tudat' (a túlfejlett intellektus) betegsége is;

nem véletlen, hogy Krisztus az egyszerű lelkek számára nyitja meg az üdvözülés lehetőségét („Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa”), amint az sem, hogy a bűnbeesés-történet viszont a tudat kinyílásáról, a morális kérdések tudásának illegitim, azaz túlságosan korai megszerzéséről szól.

Ugyanis az élet mint olyan híján van a morálnak; az embernek úgy kellett volna a földi életbe belenőnie, hogy csak nagyon lassan és fokozatosan ébredjen rá a ,kategrikus imperatívusz' világtörvényére. **A léleknek** ahhoz, hogy Szent Lélekké legyen, **tudatosodnia kell – de számunkra felfoghatatlan, mennyi időre lett volna szükség, hogy ez a tudatosulás szerves módon menjen végbe,** nem külső, erőszakos impulzusok által kiváltott hektikus ugrásokkal.

Kedvenc példánk a francia forradalom, amiről március idusán már beszéltem; most csak annyiban említem meg, hogy az emberiség tudatába túl korán bedobott jelszavai a negatív inverzió tipikus esete lettek, rajtuk – mármint azon, hogy mi lett belőlük – lehet tanulmányozni és megérteni a gyorsított (szándékosan felgyorsított) tudatosulás (vagy inkább tudatosítás) ördögi szándékát és következményeit.

A túl gyorsan, mesterségesen ,felnövesztett” tudat megbosszulja magát, **kitermeli a rákényszerített értékek ellenpárját**

(például a lázadás utáni sietős kompromisszum-készséget, az elvtelen megalkuvást a Valósággal az Igazság ellenében, azaz a férfi-lét lényegéről, a harcról nem megértésből, hanem elgyávulásból való lemondást és hozzá az Életnek mint értéknek túlélésként félreértelmezett, szinte betegesen eltúlzott mindenek-fölé-helyezését) –

és **ez az inverzió a Démon-lét egyik stratégiája, s e stratégia képviselője a Rossz egyik manifesztációja.**

Ám (említettük) tulajdonképpen már maga a létezés mint manifesztáció, illetve az öntudatra ébredés ténye is gonoszként értelmeződik, amikor az istenivel, a teljessel, a pszichológia Selbst-jével szembesül. A Selbst csak önmaga megtagadásában képes meghaladni önmagát, tudja megtalálni saját lényegét és identitását. Csak e folyamatban tud eltávolodni önmagától s kívülről rátekintve önmagára felismerni saját isteni lényegét. Ez az önmegtagadás, a saját (korlátozott) lehetőségeiben való önmagára ismerés s az azokkal való azonosulás adja a teremtés misztériumát, amelynek során a lehetőségek az egyéni emberi életek milliárdjaiban kibomlanak.

A teremtésmítoszok mindig az egyéni öntudatra ébredés, vagyis az egoitás kifejlődésének kulturális stádiumait rajzolják meg;

mert Isten (és az ember) számára a világ abban a pillanatban keletkezett, amikor annak – önmagán kívül lévő valóságként – tudatára ébredt.

Az egyetlen végtelen potencialitásnak végtelen sok egyedi megvalósulásba bomlása a potencialitás öntagadása:

a megvalósulás az individuum, amely a cselekvésben realizálódik.

Isten és Lucifer viszonya a teremtés önmegsemmisítő kényszeréről beszél, amely maga a tagadás:

*„Nem érzed-e eszméid közt az űrt, mely minden létnek gátjaul vala, s teremtni **kényszerültél** általa? Lucifer volt **e gátnak** a neve, **ki a tagadás** ősi szelleme.”*

A teljességben tehát egyvalami nincs benne: önmaga tagadása; ez az, aminek a ,teljesség'-gel szemben létre kell jönnie, ez pedig az ,egyedi' lesz: bizonyos értelemben ez a par excellence Démon, az egyéni tudat reprezentánsa.

A megvalósult Létező önmaga határtalan potencialitásával (isteniségével) áll szemben, és valóságos önmagát – ezzel szemben – Rosszként éli meg.

A potencialitás az abszolút jó: az Isten.

Innen indul a **manifesztálódott tudat** legbelülről fakadó önleértékelése, ez az, amiért önmagát negatívumként fogja fel, s ebből ered isten-képe is, amikor **megvalósult önmagával szemben isteni lényegként érzékeli megnyilvánulatlan önmagát.**

„A potencialitás a létesültségben nyilvánul meg, ez az ‚elsötétülés’ fogalma: a prima materia megtermékenyítése a szellemnek az anyagba hatolásával érzékeltethető, és ez a Selbst-antitézis megvalósulási folyamata: a fény belemerül az anyag sötétségébe: a noétikus dimenzió megvalósulása önelvesztésként jelenik meg.

Míg potencialításában univerzális volt, ténylegességében partikuláris, egyénivé és lehatárolttá vált – a noós elmerült a phüsis tengerében”...

Az Ego ily módon a **Selbst-ösképp legtokéletesebb megvalósulása, ugyanakkor poláris tagadása is.** A létesületlenség az az állapot, melyet a Démon irigyel, amit önmagával szemben Jó-ként fog fel. Ezen a gondolaton át értelmezhető legtisztábban a Lermontov-i felfogás: a Démon nem a nőt tartja isteninek, hanem egy létesületlen dolgot akar a létesültségbe lerántani: a vele való szerelmet; ebben az összefüggésben a manifesztálás folyamata egy potencia valósággá alázása.

A Démon a szerelem ‚tisztá’ lehetőség-létét a megvalósulás révén materializálni akarja, és ezzel a saját szférájába lerántani, azaz a plátói szerelemben lévő óriási potencialitás-hatalmat szeretné magáévá tenni.

Megváltódása – a beteljesületlen szerelem jónak tudott világába emelkedés által – egyszersmind vereségét jelentené, saját létének alulmaradását a másik hatalommal szemben, ezért képtelen rá (pedig a szerelem ezt ígéri neki és ő nagyon vágyik erre). Az eszményi nő által képviselt szerelemben valami valóságon kívüli, isteni princípiumot ismer fel: a szüzet mint a Lét eredeti teljességét,

(akit a hinduk az ‚Ezernevű Szűz’ alakjában imádnak a tiszta potencialitás, a Teremtés leghatalmasabb energiája manifesztációjaként, minden kimondható szótagot az Ő neveként citálva),

amit a szexuális aktus, tehát az anyaságra kényszerítés rántana le a földre, az anyagba, a sötétségbe, a rosszba.

Ugyanakkor nemcsak lerántani akar, hanem fordított irányban is zajlik a játszma: a szerelmet olyan eszköznek fogja fel, amellyel megoldhatja a saját problémáját; amíg a szerelem meg nem valósul, azaz be nem teljesedik, addig a lehetőségek teljességét rejt magában, és a Démon ebbe kapaszkodik, hogy így érzékelhesse azt a világot, melyből ő kitaláltatott.

Kierkegaard szerint a megvalósulatlan szerelem isteni; a romantikusok és utódaik nyilván a létesületlen potencialitást ragadták meg benne; a megvalósult szerelem evidensen a létesültségbe való leszállás: a valóság, a Gonosz világa.

A szerelem (a szeretet speciális esete) közvetít a megtagadni kívánt törvény és az olyannyira vágyott szabadság között, mert mindennél erősebb lévén, mindent el tud engedtetni a tárgyát kivéve, amit viszont megköt, így a szeretet tárgyra irányuló – általunk ismert és gyakorolt – aspektusa önmaga ellentéte; viszont ha képes tárgyát is elengedni, akkor fölé kerül mindennek (törvénynek és anarchiának egyaránt) és ő maga lesz törvénnyé és tudattá is a szabadság jegyében.

Az a tudatforma, amely igazán szabaddá tehet anélkül, hogy démonizálna, az önmegismerés tudata.

Az önismeret igazi, szakrális értelmezése a lélek legmélyebb, kollektív rétegének, a bennünk lévő ‚isteni lenyomatnak’, a lélek-lehetőségek totalitását felölelő Selbst-ösképeknek az ismeretét jelenti, s az igazi teremtés a szellemmel telített lélek legmélyéről fakadó, önmagából alkotó, önmagát formáló s önmagába visszatérő lét-ciklusát képezi le. Hogy a teremtett úrrá lesz a teremtő fölött, azt úgy kell érteni, hogy a teremtő a saját kreatúrájában ismeri fel, éli meg és leplezi le önmagát minden hibájával, összes hiányosságával és értékeivel egyetemben.

Az önmagát (önmaga isteni potencialitását és ugyanakkor megvalósult egyediségét) meg nem ismerő, fel nem ismerő, öntudatlan lélek mindezt a tudattalanjában kavargó káoszban rejtegeti, a ‚nagy sötétségben’ (tulajdonképpen önmaga Démon-létében).

A Démon, mint mondtuk, bukott angyal. Pszichológiai szempontból

„az angyalok bukása tudattalan tartalmak elhamarkodott inváziója az emberi világban; tehát kizárólag ‚gonosz’ angyalokról van szó.

Ők váltják ki az infláció jól ismert hatását, amelyet ma is megfigyelhetünk a diktátori rögeszmében: az angyalok és az emberek nemzik az óriások nemzetségét, amely végül hozzáfog még az emberek felfalásához is, ahogyan arról Énokh könyve beszámol”.

Ez már sokszor megtörtént, és újra meg fog történni... *„Nem egy máglyát gyújtotok meg, hanem egy tűzlabirintust lobbantotok lángra.”*

Ezek a ‚bukott angyalok’ inspirálják az ember hibás (akár bűnösnek is nevezhető) tudását, amely nem önmaga megismerésére és uralására, hanem a ‚világ’ uralására irányul; ezt nevezzük racionalitásnak.

„A gonosszal kötött szövetség valószínűleg a racionalitás utolsó stádiuma (és remélhetően a racionális megismerésmód önfelszámolása is egyben)”.

Ha igaz (és sok bizonyíték van rá), hogy a szellem közelségét kereső lélek, a tudatosuló lélek, a Felsőbb Énjével/Szellemével egyesülni vágyó lélek, az individualizálódás {a személyiséggé-válás} végére jutó, immár a jungi individuációt {a spirituális konjunkciót} megcélzó ember közelében különösen megszorodnak a démoni jelenségek, akkor tulajdonképpen jó hír, hogy a világban zajló folyamatok a Gonosz egyre sokasodó manifesztálódását jelzik, mintha egyre többen ismernék fel az élet eme lehetőségét (és egyik lehetséges célját); és ebben az összefüggésben Hitler (akit nem véletlenül tartanak Antikrisztusnak) fontos indikátor: mutatja a ‚Jó’, a tudatosodás elterjedését és utat mutat (csak ellenkező előjelű példával, mint Krisztus) saját követőinek. És bár innen, utólag ránézve erre az ágáló, eszeveszett, hitvány és hisztérikus figurára nehéz elhinni, hogy „elhitette” az embereket, mégis ez történt:

a Gonosz, az Antikrisztus egyszer csak a kívánatos Jónak látszott

(ahogy, éppen fordítva, a Megváltó érkezését előre látók Krisztust ‚nem-kívánatos’-nak írják le:

*„Felnőtt, mint egy vesszőszál Ő előtte, és mint gyökér a száraz földből, nem volt neki alakja és ékessége, és néztünk rá, de **nem vala** ábrázata **kívánatos**. Pedig betegségeinket ő viselte, és fájdalmainkat hordozá. És ő megsebesítettett bűneinkért, és az ő sebeivel gyógyulánk meg”);*

és nyilván így kellett lennie, hiszen Jézus maga is megjövendölte a hamis Krisztusok megjelenését az ‚utolsó időkben’:

„Mert sokan jönnek majd az én nevemben, a kik ezt mondják: Én vagyok a Krisztus; és sokakat elhítenek”.

Pál pedig konkrétan az Antikrisztus eljövételét jósolja meg így:

„És akkor fog megjelenni a törvénytaposó, a kinek eljövetele a sátán ereje által van, a hazugságnak minden hatalmával és a gonoszságnak minden csalárdságával”.

Látjuk, mi a Gonosz fő tevékenysége: az Igazság megsértése révén nyert hatalommal a Jóság kicselezése. A hatalom, a hazugság és az álnokság: a csapda és a csel unokái – ezt már említettük korábban. Most még hozzátenném: mindmáig tisztán emlékszem, kamaszkorunkban néha azzal játszottunk, hogy közmondásokat forgattunk ki, már ahogy ezt serdülő fiúk szeretik csinálni, nehogy az eljük kerülő bölcsesség megfertőzze őket.

Az egyik ilyen – véleményünk szerint igen viccesre sikeredett – kreálmány így szólt: „Aki másnak vermet ás, aranyat lel. Ki korán kel, maga esik bele”...

A zsoltárok vagy a próféták dörgedelmei kevésbé cinikusan bár, de ugyanezt a felfordult, feje tetejére állt világállapotot festik elénk:

„Emberetek fia! Meddig szerettek hiábavalóságot és kerestek hazugságot?”...

*„Ímé, álnoksággal vajúdik a gonosz,
hamisságot fogan és hazugságot szül”.*

Éva – állítólag elsőként elkövetett – vétkének gyümölcse a ‚gonosz és álnok’ Káin lett, aki a leírások szerint harcias, hirtelen haragú ember volt. Nevét – Josephus Flavius, a zsidó hitre tért római történetíró szerint – úgy értelmezik: „birtok”. Ez fantasztikusan egybevág a ‚birtokolni’ ige ‚gyilkos’ tartalmával:

aki azt gondolja, hogy van valamije (valami, ami csak az övé), olyan határt húz, olyan falat épít, amely mögül a *másik emberre* mint ellenségre, mint zavaró, veszélyes és elpusztítandó idegenre tekint – még ha az a saját testvére is.

Hiszen mindnyájan testvérek vagyunk – lennénk, ha a káini örökség meg nem mérgezte volna a lelkünket. És hogy mi ez a mérge, azt – megrendítő pontossággal – megint Flavius írja le:

*„**Káin** nem okult a büntetésből, hanem gonoszsága még egyre jobban fokozódott. Mert mindenféle élvezeteket hajhászott, még akkor is, ha csak társainak megkárosítása árán juthatott hozzájuk. Vagyonát lopással és erőszakoskodással gyarapította, társait kicsapongásra és rablásra csábította, mindenféle gonoszságra oktatta. Az eddigi egyszerűséget, amelyben az emberek éltek, a mértékek és súlyok feltalálásával megváltoztatta az ártatlan életmódot, amelynek ezek ismerete nélkül örvendtek, valamint a szellem nemességét ravaszásra és alattomoságra fordította. Ő volt az első, aki mezsgyeköveket állított, várost épített, fallal vette körül, és az összetartozókat kényszerítette, hogy egy helyen lakjanak...”*

Hallottatok már a kör négyszögesítéséről?... Biztosan igen, csak egyikőtök se gondolt szerintem arra, hogy ez lehet a fentebb igen pontosan leírt változás matematikai leírása...

Az ‚eddigi egyszerűséget’, az ‚ártatlan életmódot’ a kör szimbolizálja, ami az egységet, az élet szervességét és homogenitását, a falu magától adódó elrendezését, a természet és a női lét ciklusait jeleníti meg;

a négyszögesítés pedig a mezsgyekövek elrendezését, a vályogtéglák és a falak alakját, a város struktúráját, a férfi-tudat által felépített ‚második valóság’ szögletes geometriáját és merev, haszonelvű, természetellenes, ‚kényszerítő’ és ‚alattomos’ szellemét jelenti...

Bár Káin, meglehet, csak bűnbak

(erről még keveset beszéltünk, hogyan vetítjük ki egy – sokszor véten – *másik emberre* mindazt, amit magunkban nem merünk meglátni),

fenti jellemzése tisztán elénk helyezi a Gonosz működését.

Mert a 'Teremtő ,élő lehelletével' megelevenített (azaz szellem-lélekkel felruházott) földi ember – a számára biztosított saját-akarat révén – bármikor választhatja a Gonosz erői által ,eltérített' pályára állást (és, mint látjuk, többnyire él is ezzel a lehetőséggel). És bár ezeknek a ,negatív' erőknak a leküzdése éppen az Én-erők megizmosodását és a Jóval való identifikáció valódi, önkéntes választását segíti elő, az így ,lesüllyedt' ember a saját erejéből többnyire nem képes kikecmeregni a luciferi/ahrimáni Gonosz (az ,Őr-dög' és az ,Ármány') csapdájából. Csak Krisztus, az ,új Ádám' (a maga igaz, legmagasabb rendű test-lélek-szellem hármasságával) tudja visszaemelni

– a Vele, mint legfelsőbb Jóval való önkéntes beazonosulás révén –

az anyagba szorult és megrontott, az érzéki csábítások mű-tengerében lubickoló, maga-feledt ember-halacskákat a ,mennyei fény élő vizébe'.

Ne áltassuk magunkat: most csak egyetlen röpke pillantást vetettünk a sötéttel, a rosszal/Gonosszal való beazonosulás nehéz történetébe, amely akkor valósul meg, ha a lélek nem ébred öntudatra,

nem érti meg a világjátzsma és saját szerepe lényegét –

aminthogy a valóságot démonizálja vagy túlszakralizálja akkor is, ha tudatosodását (a szellemmel való konjunkciót) a fizikai létezésből való túlságosan drasztikus elszakadással viszi végbe.

De éppen ezért engedjünk meg itt magunknak egy pikáns kis poént: a holland virágnemesítés mai fő célkitűzése, ,szent Grálja', amiért éjt nappá téve küzd a kertészek legjava – **a fekete lilium** létrehozása. Még nem sikerült; de ki tudja, mikor bomlik ki az ártatlanság és tisztaság fehér szimbólumának sötét ellentéte, a Gonosz virága? Ahogy elnézi az ember az idők jeleit, talán már ott rejtőzik az ezer és ezer bimbó között. Amit az ember kitalál és megálmodik, az előbb-utóbb megvalósul. Fekete virágok, klónok, drónok, robotok, androidok... „*Te nagy konyhádba helyezéd embered, s elnézed néki, hogy kontárkodik, kotyvaszt s magát istennek képzeled. De hogyha elfecsérli s rontja majd a főztét, akkor gyúlsz késő haragra... Pedig mit vársz mást egy műkedvelőtől?*”...

Íme **Faust**, a sötétséggel identifikálódott ,ártatlan' ember jelenkori képe: a haladás rögeszméjének fogságába esett démoni, tudatlan tudós.

Az előbb már megpendítettem azt a feltevést, hogy az ember önerejéből nem tud kikerülni a gonosz hatalma alól. Régi-régi tanítások megpróbálnak ugyan tippeket adni, mit tehetünk a magunk erejéből, de amit ajánlanak, az túl kevés – és ugyanakkor túlon túl sok is az ember számára.

Kevés annyiban, hogy nem oldja meg a problémát, ha elfordítjuk a fejünket (márpedig a „ne ítéld, hogy ne ítéltess” bölcsessége végső soron ezt javasolja), sok viszont abból a szempontból, hogy az ‚ítélkezés elhagyása’ gyakorlatilag lehetetlen:

hiszen bármely kijelentés, amely elhagyja a szánkat, mindig ítélet is, valaminek a megítélése, legyen az egy ember, saját magunk, egy helyzet, egy dolog; és egész kultúránk, hétköznapi tetteink, döntéseink és választásaink mind a megkülönböztetés és megítélés praxisára épülnek.

A „Nézd meg és menj tovább” egyszerűnek tűnő ajánlata, vagy akár az ausztrál bennszülöttek idevonatkozó tanítása (felolvasom):

*„Feltétel nélküli szeretetnek” is nevezik, ha valaki figyel, de nem ítéel. Az Örökkévalóság szemében nincs vétek, mert felfedezőúton vagyunk. **Megfigyelhetjük, mi történik, és anélkül, hogy ítélnénk fölötte, eldönthetjük, hogy az íze, a szaga, vagy az általa keltett benyomás nem felel meg a mi utunknak. Ne nevezzük rossznak, ne pazaroljunk rá energiát, se szóban, se tettben, se gondolatban.***

*Ha ítélnünk, akkor meg kell tanulnunk megbocsátani is – másoknak, a helyzeteknek, önmagunknak. **Ha csak figyelünk és nem ítélnünk, nincs is szükség a megbocsátásra. A megfigyelés kéz a kézben jár a megértéssel” –***

ezek tehát igen fontos felismerések és ‚jó’ tanácsok, és részlegesen talán praktizálhatók is, ha az ember nagyon elszánt,

azonban a **saját tudatunk csak egy csepp az emberiség végtelen tudat- (és tudattalan-) óceánjában, és valóságunkat ez az óceán uralja és alakítja.**

Erről éppen az ún. ‚szellemi emberek’ szeretnek elfeledkezni:

nem akarják észrevenni a környezetükben lévő tudatformák által termelt ‚rossz’ beáramlását az ő saját, védettnek hitt életükbe, és az általuk elhárított tartalmak és hárításuk következményeit sem akarják fel- és elismerni mint saját ‚negatív termésüket’.

Mivel ezt a problémát (a ‚rossz’ egyetemes áramlását és a tőle való teljes elzárkózás lehetetlenségét) nem könnyű elsőre átlátni, illusztrációképpen elmesélek egy ‚legendát’ Stefan Zweig tollából, amely a ‚Testvérünk vádló tekintete” (önmagában is árulkodó) címet viseli – mindenkinek melegen ajánlom az elolvasását, nagy élmény! Tehát a történet röviden a következő:

... „Régmúlt időkben, még a magasztos Buddha földi vándorlását megelőzően és előtte annak, hogy követői lelkébe önté a felismerés világosságát, élt a bírvágok földjén egy nemes, kit Viratának hívtak és a kard villámának neveztek, mert harcos volt, bátrabb mindenkinél, vadász, kinek nyila soha nem tévesztett célt. Homloka nyílt volt és derűs, tisztán tükrözték vissza szemei az emberek fürkésző tekintetét. Hűséggel szolgálta királyát és tisztelettel vették körül rabszolgái, mert nem volt igazabb ember a nagy folyam öt ágától övezett földön. Történt azonban, hogy – rövidre fogva a mese fonalát – igaz harcban, hűségesen védelmezve királya érdekeit, az éjszaka sötétjében vívott csatában tulajdon testvérbátyját ölte meg.

Remegve hajolt a meggyilkolt szíve fölé; sötét, kínzó váddal meredt rá a halott testvér üveges tekintete, és rémületbe dermedt szemének éffeketei golyói hegyes törként fúródtak szívébe... Otthon uralkodója elé állt és így szólt hozzá: – Íme a Láthatatlan jelt adott nekem: meg kellett ölnöm egyetlen testvéremet, hogy világossá váljon előttem: aki felebarátját megöli, az saját testvérének gyilkosává válik. Nem lehetek többé hadvezéred, mert a pallos az erőszak eszköze. Életünk csak rövid szakasza az örök változásoknak, engedd meg, hogy igaz emberként élhessem! –

A kegyes és bölcs uralkodó megértette Virata kívánságát, és azzal bizta meg lemondott hadvezéré, hogy birodalma legfőbb bírója legyen: – Miután megismerted a bűnt és igazság szerint mérlegelni tudod, te ítélkezzél palotám feljárójának magaslatáról, hogy falaim közt az igazság uralkodjék, és jog meg méltányosság honoljon egész országomban. – És így is történt. Virata bírói szava a mérleg nyelvéhez volt hasonlatos, mely sokáig ingadozik, mielőtt egyensúlyba nyugodva mutatná a mérleg tányérjára helyzetettek pontos súlyát. Szigorú volt ítélete, de a kihallgatás és az ítélet közé mindig közbeiktatta az éjszaka hűvös válaszfalát, hogy ítélete megtisztuljon és ment legyen a szenvedély minden hevétől. Némán hajtottak előtte térdet az elítéltek és döntésébe belenyugodva érintették homlokukkal a bírói emelvény lépcsőfokát. Történt azonban, hogy egy bilincsbe vert ifjú szembeszegült vele, és az ítélethozatal után így kiáltott fel: – Miért nem fejeztetsz le? Én öltem és gyilkoltam, nyíltan, férfi férfi ellen, te azonban mint egy dögöt ásatsz el a föld mélyébe, hogy ott élő testtel rohadjak el. Mert szíved gyáva, irtózik a vértől, és bensőd erőtlén. Önkény a törvényed, és kínzás az ítéleted! Vajon hol a mérték, melyhez igazodsz? Ki korbácsolt meg téged, hogy ismernéd a korbács kínját? Ültél már valaha tömlöcben, hogy tudnád, hány tavaszt rabolsz el fiatal életedből? Tudatlan vagy csupán, nem pedig igazságos!

Jaj a tudatlannak, aki ismerni véli az igazságot emberi szenvedélyektől távoli önteltségében! –

Aznap Virata senkihez sem szólt többé. Azután egybónapi szabadságot kért királyától, elbúcsúzott háza népétől és leszállt a pincebörtönbe, ahová fiatal elítéltjét zárták az ő parancsára. Ruhát cserélt vele, és miután a rab esküvel megfogadta, hogy egy hónap elmúltával felfedi a cserét és kiszabadítja őt önként vállalt fogságából, szabadon engedte. Ő maga pedig egy hónapon át a pincebörtön legmélyebb kazamatájában végigszenvedte az időtől és tértől megfosztott emberi tudat szenvedéseinek minden poklát, a remény, a félelem és a kétségek minden iszonyatát, úgybogy zakatoló halántéka körül a rémület észrevétlenül mind sűrűbb ezüsthálót font hajába. A harmincadik napon azonban hangosodó zaj közeledett ajtajához és nyomult egyre erősödve rejtekének csendjébe. A király állt előtte, ki átölelve Viratát, így szólt: – Hallottam áldozatodról, mely nagyobb minden hőstettnél, melyet valaha feljegyeztek apáink krónikájában. Lépj ki önkéntes fogságodból, hogy beragyogjon a napisten melegítő sugara, és bámulva s hódolva borulhasson a nép a legigazabb ember lába elé! Most, hogy tudatos szenvedésed révén bölcsőbb lettél minden bírónál, helyed mellett van, hogy hallgathassam ígéret és segítségeddel magam is eljuthassak az igazság legmagasabb fokára. –

Virata azonban átkarolta a király lábait és így szólt: – Ne adj nekem hatalmat, ó, nagyuram, mert a hatalom cselekvésre készítet, és aki sorsokat merészel irányítani, maga is bűnbe esik. Én pedig büntől mentesen szeretném leélni életemet. – Nem szívesen engedlek el szolgálataimból – felelte a király, – de szabad-e gáncsolni egy igaz ember akaratát? Éljen tehát akaratod szerint, feloldva minden tisztség alól! Birodalmam díszére és dicsőségére válik az is, ha határain belül él egy ember, aki tiszta lelki és soha nem vétkezik. –

...Boldog napok köszöntöttek Viratára otthonában. A béke szigeteként állt háza a derűs élet tükörsíma terében. Ám egy napon egy rabszolgát látott fiai előtt térdre kényszerítve, s felrémlett előtte a szörnyű kérdés: Nem történt-e igazságtalanság fiai részéről a saját házában? Vajon jogos-e, hogy egy ember önkényes rendelkezéseink akarattól megfosztott, maradéktalanul kiszolgáltatott tárgya legyen? És töprengve a törtéteken, Virata megértette, hogy vétkezett, amikor más embereket saját akarata alá kényszerített és rabszolgákat tartott egy olyan törvény alapján, mely kétes érdekek tákolmánya volt csupán.

És Virata levonta gondolatai következményét, és szabadon eresztette szolgálait.

Ekkor azonban házában kitért a vihar. Családja megalázó, nehéz, szokatlan helyzetbe került tette miatt, fiai a törvény megbontásával és erőszakkal vádolták meg: – Azt mondtad, senkinek szabad akaratát nem akarod a magadé alá kényszeríteni: nem akarsz többé parancsolni rabszolgáidnak, nehogy bűnbe essél. Nekünk azonban mégis parancsolsz és erőszakkal nyúlsz bele életünk rendjébe. Hol itt tehát az igazság isten és az emberek előtt? –

Virata sokáig hallgatott, azután halkán így szólt:

– Helyesen mondtad.

Nem akarok erőszakot elkövetni veletek szemben sem. Tartsátok meg házamat és javaimat és osszátok meg saját akaratotok szerint!

Én nem óhajtok részese lenni többé sem e javaknak, sem az azokhoz tapadó bűnös igazságtalanságoknak. Aki bűntől menten akar élni, nem lehet részese sem háznak, sem pedig mások sorsának. Vegyétek házamat és osztozzatok rajta békében! – És köpenyét felhajtva, szótlanul hagyta el házáat.

Az erdőbe ment, kunyhót ácsolt magának fáradtságos munkával, bogyókat és gyümölcsöket gyűjtött táplálékául. Csendben teltek napjai, és körülvették az erdő lakói: madarak fészkeltek békésen hajában és lábai előtt egy fürge kis majom koppantott fel éles csattogással diókat. Így talált rá egy vadász; a vadásznak úgy tetszett, hogy szentet pillantott meg, kiről írva vagyon, hogy „emberi hangon fognak szólni hozzá az állatok és léptei alatt virágok fognak nyílani. Ajkával a csillagokat érinti és szájának leheletével a holdat irányítja pályáján.” És a vadász hírt vitt arról, amit látott.

S bár Virata semmit sem kívánt kevésbé, hírének dicsősége még egyszer szárnyat bontva fehér sólyomként szállt a birvágok országa felett. Önmegtadadásának követendő példáját a papok a szószékekről hirdették, a király mintaképiül idézte emlékét. Férfiak, felismervén eddigi életük hívságosságát, mindennapjaik tompa meddőségét és cselekedeteik igaztalanságát, elhagyták otthonukat és családjukat, hogy vagyonukat elajándékozva az erdőbe vonuljanak Virata példájára, kunyhót ácsoljanak saját kezük munkájával és önkéntes magányba vonulva istennek szenteljék hátralévő éveiket.

És így történt, hogy Virata egy napon, betérve egy faluba, hogy ott segítséget kérjen egy erdőben elhunyt remetetársa végtisztességéhez, ismét szembetalálta magát a legváratlanabb igazsággal, amely egy asszony halálra kínzott, gyűlölködő tekintetében, egy ében halt kisgyermek üveges szemében meredt rá. – A béke üdvözlét hoztam neked, idegen asszony, te azonban haraggal fordulsz el tőlem. Megbántottalak talán?...

– Hogy megbántottál-e?... Hogy mit vétettél ellenem?... csupán csak egy csekélységet: házamat elnéptelenítetted, elraboltad tőlem azt, ami nekem a legkedvesebb volt, feldúltad és porba tiportad életemet! – És Virata szeme elé tárta az elnéptelenedett házat, az elárvult szóvőszéket, a halott kisgyermeket. – Ez a harmadik, utolsó szülöttem, kit úgy, mint a többit is, te öltél meg, te, akit szentnek neveznek és isten kiválasztottjának! Mert te csábítottad el a férjemet, a te példád mutatott utat neki, és azért, hogy te közelebb jussál isten való lényéhez, három gyermekemnek kellett nyomorúságosan elpusztulnia: szegénység költözött a házukba, fiaimnak még a mindennapi kenyeret sem tudtam előteremteni, egyik a másik után halt ében! Hogyan akarsz ezért majd felelni, ha vádlóként fogok ellened fellépni és rád mutatni legfelsőbb bíránk előtt, ki ítélkezni fog egykoron élők és holtak felett?!” ...

Hát így szól a történet Viratáról, aki a jót és az igazságot kereste, és még az utolsó mentsvárban, az élettől való teljes elvonulásban, a hatalomról való tökéletes lemondásban sem találta meg. Évezredekén át hasonlóképpen faggatták az emberek az ismert világot és önmagukat s ezerféle dolognak adták a jó és a rossz nevét, bonyolult érdekeik szerint. Így aztán annyiféle jó és annyiféle rossz lett, hogy – és ez nem csak tréfa – ebben már az ördög sem ismeri ki magát...

Sok olyan történet van magában a Bibliában is, amely relativizálja a jó és rossz fogalmát – de kettő különösen figyelemre méltó ezek közül. Az egyik az ószövetségi Jób sokat elemzett története, akit – hozzá hű, igaz és jó embert – az ő Istene úgy tesz próbára, hogy a Sátán kezére adja.

„És monda az Úr a sátánnak: Észrevetted-e az én szolgámat, Jóbot? Bizony nincs hozzá hasonló a földön: feddhetetlen, igaz, istenfélő és búngyűlölő. Felele pedig az Úrnak a sátán és monda: Avagy ok nélkül féli-e Jób az Istent? Avagy nem Te építettél-e sővényt Jób köré, és vetted körbe házáat és mindenét, amije van? Keze munkáját megáldottad, marhája igen elszaporodott e földön. De bocsássad csak rá a Te kezédet, verd meg mindazt, ami az övé, avagy nem átkoz-e meg szemtől szembe téged?! Az Úr pedig monda a sátánnak: Ímé, mindazt, amije van, kezédbe adom”.

Vajon jót tesz-e Jahve, amikor így jár el, és mindent tönkretesz hű szolgája körül, javait és családját, végül őt magát is? Mondhatjuk, neveli ezzel. És hogy a Sátánnak szolgáltatja ki, nehogy ő lássék igaztalannak?... Nem ez-e a legnagyobb igaztalanság maga? – És Jób?...

Akkor reagál helyesen, amikor tűri az igazságtalanságot és az ellene elkövetett árusítást („balsorsa minden nyűgét s nyilait”...) – vagy amikor végül fellázad – vagy amikor végleg megbékél?...

Egész könyvtárnyi értekezés próbálja megoldani ezt a kérdést, ami a ‚jó és rossz’ problémafelvetésének egyik csúcspontja. Én itt és most Jung meglehetősen erős gondolataiból idéznék néhányat ‚a teljesség igénye nélkül’ (ahogy mondani szokás), amelyeket a ‚Válasz Jób könyvére’ című munkájában olvashatunk (megintcsak nagyon hasznos olvasmányról van szó, ajánlom nagyrabecsült figyelmetekbe).

Jung tehát, amikor Jahve jellemét próbálja leírni, a következő vonásait látja a leglényegesebbnek:

ellentmondásos, zabolátlan indulatú, mértéktelen, mindenféle érzelmekkel teli;
„Ő maga ismerte be önmaga előtt, hogy harag és féltékenység emészti”;
jószág és kegyetlenkedés egyaránt jellemző rá, alkotóerő rombolási vággyal;

„ott volt benne minden együtt, semmi a másikat nem akadályozta. Efféle állapot számunkra csak akkor képzelhető el, ha nincs jelen reflektáló tudat. Az ilyen állapotot kizárólag az „amorális” jelzővel illehetjük.”

Szerinte az „áldozatban” létrejövő „megrázkództatás kiváltója az isteni vadság és féktelenség semmi által nem leplezett látványa, az istenség hasadtsága és szenvedése”. A Jóbbal törtéteknek az lehet a célja, hogy az ember „alávesse magát hatásának... ugyanakkor meg kell ismernie, mi is az, ami érintette, mert ezzel változtatja egyrészt az erőszak, másrészt a düb vakságát ismeretté.” Meg kell érteni, „miért – vagy mivégre – sebesült meg Jób, és hogy ebből milyen következmények fakadtak Jahvére, valamint az emberekre nézve.”

Megrázó, ahogy **Jób** ezzel az „ismeretlen” (ismeretlen, mert nem érti sem a jellemét, sem a motivációit) istennel (gondoljátok el: egy, sőt hite szerint az egyetlen istennel!) szemben (és akkor ezt megint jól forgassátok meg magatokban: szemben!) képes kiállni és őszintén elmondani, ő hogyan éli meg ezt az egészet, azaz

**elkezdi képviselni a saját (ártatlan) lelkét
Isten (hasadt, igazságtalan) szellemével szemben.**

„Isten az én igazamat elfordította... a míg lelkemet ki nem lebelem, ártatlanságomból magamat ki nem tagadom. Igazságomhoz ragaszkodom”...

Tulajdonképpen azt mondja ezzel, hogy a lélek igaz és ártatlan az ismeretlen szándékú szellemmel szemben, amíg nem ismeri a szellem szándékait és a rá, az egyes emberre vonatkozó forgatókönyvet – így hát a szellem ne vádolja őt valami számára ismeretlen rosszal és ne büntesse,

hanem inkább tárja fel önmagát.

Bár Jób „olyan istennel áll szemközt, aki semminő morális ítélettel nem törődik”, ő azonban ennek ellenére „sem rendül meg Isten egység-képében, hanem világosan látja, Isten önmagával ellentmondásban létezik... olyannyira, hogy Istenben segítőt és szószólót talál Isten ellenében. Ahogy a Jahvéban lakozó gonosz felől, akként a benne lakozó jó felől is bizonyossága van... Jahve önmagában antinómia s ez alapfeltétele az ő rettentő dinamizmusának. Féltekeny és érzékeny lénye, mely bizalmatlanul fürkészte az emberek hűtlen szívét, személyes viszonyt kényszerített ki önmaga és az ember között”...

Innen érthető a zsoltárok számunkra furcsa, sokszor számonkérő, szinte egyenrangú hangvétele is, vegyük példának a 89. zsoltárt:

*„Meddig rejtegeted még magad, oh Uram, szüntelen,
És ég a te haragod, mint a tűz? ...
Hol van a te előbbi kegyelmességed, Uram?
Megesküdtél Dávidnak a te hűséges voltodra!”*

Így hát (egy ilyen kiismerhetetlen numinozitással szemben)
az embernek
(mert különben az élete mehet rá)

„vissza kell húzódnia az értelem magasabb színvonalára, és ekképp mind intellektuális, mind morális szempontból az isteni fél fölé emelkedik” – állítja Jung.

Jahve egyszerűen

„túl kevésbé tudatos ahhoz, hogy ‚morális’ lehessen. Ő maga: minden tulajdonság (ezek) totalitásában, tehát az eredendő igazságosság, ám ennek ellentéte is”.

Ez olyasvalami, ami – olyan vehemensen, amilyen az Ő jelleme – megrendíti az embernek a Jóba (a mindenség és a teremtett világ jóságába, igazságosságába és szépségébe) vetett hitét

(csak zárójelben: hát nem érdekes Jób neve?...),

amely hit amúgy még a legmegátalkodottabb tagadóban is mindegyre kivirágzik:

„Minden eredendő dolog, még az ember is, mielőtt söpredékké lenne, megható, sőt, bővöletes szépségű, hiszen in statu nascendi, a maga módján minden”; a legdrágábbat, a bensőségesen vágyottat, a csíraszerűen legtörékenyebbet képviseli, a Teremtő végtelen szeretetének és jóságának mását”...

És nem úgy van-e, hogy önmaga rejtekében mindenki azt bizonygatja, hogy *„inkább ülnék az én istenem házában küszöbén, semmint a gonosznak sátorában lakjam”*,

és igazából még nagyra lenni is csak azért akarna az ember,
„hogy küszöbödre ülhessek, Uram”...?

És ezért várja Jób is a megváltót, aki a kettős isten

(a jó és rossz, *„a kegyetlenség és a jóság”, az igazság és hazugság numinózus együtt-létezésének, „az öntudatlan örökkévalóság” megnyilvánulásának)*

rettenetes terhétől megváltaná

(ahogy Órigenész is álmodozott, bár óvatosan, *az ördög esetleges megváltásáról*) –

*...„mert én tudom, hogy él az én megváltóm,
és utoljára az én porom felett megáll”.*

És ezért képes az ember még Júdásnak (kultúránk intézményesült bűnbakjának, a Gonosz megtestesült jelképének) is felmentéseket kigondolni, mert a lélek nem akarja, egyszerűen nem tudja elfogadni az *„Aljasság világtörténetét”*, ahogy Borges nevezi a korunkban történelemnek nevezett botrányos tényállást. Ugyanő szedegeti össze és gondolja végig, hogyan lehetne az árulás szimbólumává nőtt Júdás tettét kissé másképpen értelmezni.

Egy olyan világban, amelyről *„Baszileidész azt hirdette, hogy bolond angyalok vakmerőn vagy gonoszul rögtönzött műve”*, semmi sem az, aminek látszik (mondhatnám, amit szoktam is nektek mondogatni, „semmi sem úgy van”...);

így aztán az sem túl vakmerő állítás, hogy *„nemcsak egyvalami, hanem minden hamis, amit a hagyomány Iskarióti Júdásnak tulajdonít.”* Bárki végiggondolhatja, hogy Júdás tette teljességgel fölösleges volt, hiszen Jézus nyilvánosan tanított a Templomban és mindenki ismerhette (aki kíváncsi volt rá) a helyeket, ahol megfordult, tehát minden nehézség nélkül bármikor elfoghatták volna. (Még ha az időzítés miatt – nem túl korán, de még a Pászka-ünnep beköszönte előtt volt célszerű elintézni a dolgot – kellett is egy kis információ-pontosítás, ehhez igazán **nem volt szüksége** a – nyilván már akkor is jólfejtett – zsidó titkosszolgálatnak **egy belső ember árulására**.) Ráadásul néhány forrás mintha arra utalna, hogy éppen Júdás volt Jézus legbensőbb embere, rendkívüli intelligenciája és megbízhatósága okán (ő kezelte a tanítványi kör pénzét!). Így nem tűnik lehetetlennek, hogy – amint Lucifer is a Teremtő tervének része – **Júdás is azt tette, amit tennie kellett** (Jézus mintha erre utalna az Utolsó Vacsorán: *„Monda azért néki Jézus: Amit cselekszel, hamar cselekedjed”*); Ők ketten tudnak a közös tervről és Júdás még kissé késlekedni, háritani is próbál (mint a gyerekek, mint a próféták: „Miért pont én?”)...

Egy ilyen interpretáció szerint az árulás és az árulás megbocsátása a megváltás demonstrációjának fontos része lehetett volna; ezért **Júdás bűne nem ez az úgynevezett ‘árulás’, hanem az öngyilkossága, amellyel megakadályozta azt, hogy a tanítványok átéljék, amint Jézus megbocsát neki.**

Borges viszont arra hivatkozik, hogy

„Az Ige, amikor testté lett, az általános létből a térbe került, az örökkévalóságból a történelembe, a határtalan boldogságból a változásba és a halálba; hogy az emberiség méltó legyen erre az áldozatra, az kellett, hogy valaki, minden ember nevében, ehhez méltó áldozatot hozzon. Az Ige balandóvá süllyedt, így Júdás, az Ige tanítványa árulóvá süllyedhet; Júdás valamilyen módon Jézust tükrözi.

***Az aszkéta, hogy Istent dicsőítse, megalázza és sanyargatja testét;
Júdás a lelkével tette ugyanezt.***

Lemondott a becsületről, a jóságról, a békéről, a mennyországról...

...nem engedte, hogy akármilyen erény is beszennyezze ezt a két bűnét: a bizalommal való visszaélést és az árulást. **Roppant alázatossággal járt el:**

méltatlannak érezte magát arra, hogy jó legyen.

Egy még megbotránkoztatóbb, ám roppant logikus elképzelés szerint „Isten azért alacsonyította emberré magát, hogy megváltsa az emberiséget, tehát feltételezhetjük, hogy az általa hozott áldozat teljes, tökéletes és hiánytalanul érvényes volt”;

így **Ézsaiás** már idézett híres, megmagyarázhatatlannak tűnő **jövendölése a Megváltóról** („Felnőtt, mint egy vesszőszál Ő előtte, és mint gyökér a száraz földből, nem volt néki alakja és ékessége, és néztünk reá, de nem vala ábrázata kívánatos! Utált és emberektől elhagyott volt, fájdalmak férfia és betegség ismerője”), amely oly látványosan cáfolja az emberiség Jézus-képének szépségét és magasrendűségét, esetleg nem tévedés, hanem **Júdás képének pontos leírása;**

mert a testté lett Ige, „hogy megváltson bennünket, a történelem kuszá hálóját szövő sorsok bármelyikét választhatta volna. Lehetett volna Nagy Sándor vagy Püthagorasz, Rurik vagy Jézus; de a legalantasabb sorsot választotta: Júdás lett.”

Nos, bár egy percig sem hiszem, hogy bárki könnyedén elfogadná a legóvottabb emberi kincs ilyen vakmerő kicserélését egy mégoly kreatív gondolatra is, talán ha figyelembe vesszük esetleg azt is, amire Broch figyelmeztet:

*„**semmi sincs oly közel a gonoszághoz, semmi sincs közelebb hozzá, mint az ál-emberségbe alábukó isten, vagy az ál-istenségbe fölbukó ember**, odacsalva mindkettő a balsorshoz – őrá, az ismeretlen istenre várva kényszerült tekintete a föld felé fordulni, jöttét kémlelve annak, kinek megváltó szava arra volna hivatva, hogy kötelességszűlten és kötelességszűlőn a nyelvet ismét az egyetlen fogadalombordozó közösséggé támassza fel – de a jelkép szépsége nem válhat soha öncéllá, mert a létrehozót ilyenkor a létrehozott behettesíti hirtelen”...*

akkor esetleg könnyebb lesz az előbb idézett gondolatok pontosabb elhelyezése az igazság relatív terében;

és arra azért talán jó volt ez a kis kiruccanás a szokatlan és ismeretlen gondolatok világába, hogy lássuk, mit meg nem tenne az ember a Jóság és az Igazság, egy értelmes és igazságos világegyetem képzetének megmentéséért, aminek a mi Démonunk esküdt ellenségévé szegődött, ha minden igaz – és amely lázadás súlyától olykor ő maga is szabadulni szeretne, akár saját végső bukása árán is...

Mert Lermontov Tamarája maga is angyal, közvetítő a Jó és a Rossz között, és amikor a Démon belészeret, saját valaha megtagadott angyal-voltába lesz szerelmes, a Jóságba, az Ártatlanságba és a Szépségbe, s így feladná a Rosszat, önnön lényegét és identitását –

és ezzel elbukna újra.

Lermontov attól tartott, hogy a Démon képes Tamarát megrontani és ezért kimenekítette őt saját angyal-honába – ám ezzel megfosztotta a Gonoszt a megváltástól. Így aztán a Gonosz mindmáig itt tipródik, vergődik és dühöng, bosszúvágy égeti, rombol és pusztít – és mi, emberek, ahogy megpróbáltam bemutatni, mindenféle neveket adunk ezeknek a rettenetes dolgoknak (hátha a megnevezés megszelídíti a fenevadat...), amelyekbe amúgy játszi könnyedséggel belemegyünk –

viccet vagy csiricsáré horrort csinálunk az apokalipszisből; szentimentalizmusnak nevezzük, ha valaki megrendül a félkopaszra nyomorodott kutyájának utolsó falatját odaadó részeg hajléktalan vagy a ‚ketrec-lakásában’ otthonosan berendezkedett ázsiai munkás láttán, aki luxus-felhőkarcoló építésébe rokkant bele; az egyenlőség ideáljából diktatúrát vagy részleges és velejéig hamis jogrendszert, a testvériségből álszent alamizsnálkodást vagy uram-bátyámos korrupciót, a szabadság eszméjéből pedig a kizsákmányolás és a hazugság szabadságát teremtyük meg;

és a szimbólumot – hogy ne kelljen hiányzó önismeretünk fejlesztésének hatékony eszközévé tenni – babonának kereszteljük el, a rítusokat ostobaságnak, az ünnepeket maradiságnak, a nyílt aljasságot alkalmazkodóképességnek nevezzük, saját démonainkat pedig „*emberi, nagyonis emberi*” mivoltunk ártalmatlan velejáróiként kezeljük. Konfliktusaink okaiként a *másik embert* jelöljük meg, és nem akarjuk felismerni, hogy **a Megváltó valójában köztünk és köztünk közvetít – önmagunk jobb és bal fele, női lelke és férfi-tudata, jóságba-rosszaságba egyként belefáradt, két-ségbe-esett polaritása között.**

Mert Jézus az „Ego sum via, veritas et vita” megjelenítésével (a ‚veritas’: igazság, szellem, **atya** és a ‚vita’: élet, test/lélek, **anya közötti út** – **gyermeki** – szerepkörével)

egy mediátor közeget, a két felet kibékítő (:önmagába költöztető) gesztussal egy új helyet hoz létre,

a modern értelemben vett pszichét, ami a konfliktusban álló felek egyetlen közös lakhelye: mindkét aspektust tartalmazó összefoglalás, szintézis és közvetítés.

Mert nem a harc a megoldás. Az életet – még ha látunk is benne harcot – az együttműködés (emberi szinten a bizalom és a szeretet) tartja fenn.

Bármennyire kilyuggatta is a történelem tragikomédiája ezt az alapzatot, vissza kell állítanunk épségét-szépségét, mert különben az egész alkotmány a fejünkre dől.

Nem tapasztalataink alapján, hanem azok ellenére kell rehabilitálnunk ezeket az értékeket – ne lepődjete meg, a férfi-nő kapcsolatban is (sőt: talán ott a leginkább).

Az elmúlt párezer év férfitársadalma világméreteken vesztette el a hitelességét életellenes praxisával, legitimált gyilkosságaival, nyomorba döntő békéivel és milliányi ember javait és életét ‚jogosan’ elpusztító háborúival, egoizmusával-hedonizmusával, cinizmusával, hatalmi játszmáinak könyörtelenségével, kompetencia-hiányaival és (mindezt leplezni hivatott) hazugságaival, amelyeket aztán fensőbbeséges göggel tagadott le.

A nők, a sokatszenvedett anyák, az ártatlanból cinikussá züllő lányok és a bölcs nagyanyák csak nézték, mi történik itt, hová lettek az ő muflonvadászaik és Grállovagjaik, védelmező, erőskarú kovácsaik, trubadúrjaik és igazságos királyaik...

Ők már óvodás korukban is sejtik, hogy nem tehetnek mást, mint hogy szeretnek és megbocsátanak mindenért... és közben nagyon jól tudják (amit a férfiak még mindig nem értenek), hogy – amint Rilke írja – *„...akiket szeretnek, helytelenül élnek... bárcsak erőt vennének magukon, s szeretnének ők maguk inkább. Aki szeret, csupa biztonság övezi. A szeretőket nem gyanúsíthatja senki, és nem is képesek elárulni magukat. Bennük már összeforrott a titok, s nem részletenként, de egyetlen darabban kiáltják a világba, akár a fülemülék... A virág és gyümölcs megérett már, mikor lehall; az állatok megérik egymást, egymásra találnek, s ennyi nekik elég. Ámde mi, akik az Istent tűztük magunk elé, nem tudunk elkészülni sehoggy sem. Halogatjuk tulajdon természetünket, hogy elegendő időhöz jussunk. ...Még oda se kerültünk, hogy Istennel foglalkozzunk, máris így imádkozunk hozzá: add, hogy átvészeljük az éjszakát. A betegséget. És a szerelmet”...*

Nemrégén egy iskolában kobozták el azt a kis cédulát, amelyen egy kislány azt írta a fiújának: „Szeretlek – hallod? Nem azért, amit tettél – nem is azért, amit nem tettél meg – hanem mindezek ellenére, ámen.”

Mert ők, már egészen kicsi koruktól kezdve, és ez mindig is így volt, *„évszázadokig ők szolgáltatták a teljes szerelmet... ők játszották az egész párbeszédet, mindkét szereplő részét. Mert a férfi csak elismételte, amit mondtak, s azt is rosszul. És ők szerelemben és nyomorúságban növekedve mégis éjjel-nappal kitarítottak. Roppant inségük kényszerre alatt belőlük kerültek ki a hatalmas szeretők, akik a férfi fölé magasodtak”...*

A hazugság, amivel megpróbálunk kibújni a szeretet és a szerelem univerzális szükségszerűsége alól, már mindent megfertőzött és átjárt – a szó szoros értelmében a sejtjeinkbe ivódott.

Így lassanként a hivatalos orvostudomány is felfedezi (amire a gondolkodó gyógyító és a hagyomány őrzője már réges-rég rájött), hogy **minden betegség** mögött valami lelki hiba, valami gondolati tévedés, **valami mentális fals** van – és ez a tudati/lelki eredetű gikszer a sejtműködésben is torzulást hoz létre: az egész rendszerben elindul (akárcsak az emberi kommunikáció szintjén) egy hamis információ-áramlás; a ,naív' szomszéd sejt ,elhiszi', amit ,mondtak neki', maga is téves jeleket ad le – és bekövetkezik a szövetek deformációja a hamis információk miatt, amelyeket egy önző sejt (hatalmi készletéből, hogy ő és csak ő szaporodjon és sokasodjon!) indított el megtévesztési céllal: íme a rák (a túlságos önzés és a végletekbe vitt, hamis önfeláldozás betegségének) valódi oka. Csak azt nem szándékozunk megérteni, hogy ez – látszólagos diadala ellenére – önpusztító folyamat: a rák legyőzheti az emberi szervezetet, de maga is vele pusztul. **Így teheti tönkre egész Földünket, kultúránkat és életünket a felismerni, beismerni és megváltoztatni nem akart hatalmi Egó, amíg maga is bele nem pusztul az előidézett rombolásba.**

Így hát nem marad más, mint – összefoglalva végül ezt az egész bonyolult, szerteágazó témát – **integrálni, beépíteni és felemelni** magunkban, magunkon keresztül és **önmagunk által** mindazt a **rossznak vélt dolgot, cselekedetet, gondolatot és érzelmet**, amelyekre ingerülten, ellenszenvvel, dühvel, neadjisten gyűlölettel vagy félelemmel reagálunk (mert ez a legbiztosabb jele, hogy bennünk is jelen van akár többletként, akár hiányként);

más szóval: **Szépséggé szeretni a Szörnyeteget, királyfivá a varangyos békát a bensővé tétel által; visszaszerezni – szinte bármi áron – elvesztett ártatlanságunkat, a bizalmat egymás és az egész Teremtés iránt; végrehajtani a lélek belső forradalmát**, a lassú, csendes, szerves forradalmat az élet krisztusi útjának bejárásával, ha az a poklok kapuján át vezet is;

és emlékezzetek, hogy ma nagypéntek van, és azt üzeni ez a nap, hogy **Jézust nem a szögek tartották a keresztfán, hanem a szeretet**, és az vitte le nagyszombaton a pokolba, hogy megsemmisítse a történelem, a Nagy Parázna ördögi művét, a csábítás sötét gyümölcseit. Hát **mondjunk le a lázadásról, amely a Gonosz maga**. A Démonnak, ahogy megállapítottuk az elején, állandó attribútuma, lényege a lázadás; a lázadás, amely éppoly örökkévalónak tűnik, mint az alkotás maga. Lázadás a harmonikusnak, tökéletesnek képzelt Teremtés ellen. E lázadás forrása egy olyan tudás, *„mely büszkévé tesz az Alkotó önteltségével szemben, és büntetése – az időtlenségre ítéltes, ami egyet jelent a cselekvés világából való számkivetettséggel.”*

Az üzenet, amelyet az elemzett történet ránk hagyott, röviden ennyi: a mi kísértőnk, a Föld és az egyes ember Démonja nem akarja már a lázadást, amint a büntetést sem, ami érte járt. Azt sem akarja, hogy ilyen jó tanítványai legyünk. Hogy szinte túltegyünk rajta nagy buzgalmunkban, és megrontottságunkban elveszítve minden célt és magát az iránytűt is, a valódi nagy Sötétség, az élettelen, lélektelen anyag és a hideg számítás gonosz Elméjének fagyos világába zuhanva, örökké egy virtuális tér kietlen és kegyetlen labirintusában bolyongjon elrablott lelkünk.

A feladat most tehát: a megértések és felismerések nyomán lemondani erről a bennünket eddig uraló tévképzetről:

erről a tudásról, erről a lázadásról, erről a számkivetettségéről, erről a büszkeségről.

**Feloldódni a befogadásban,
az adakozó szeretetben és a szerelemben.**

„Megadás és jóság, a természeté, amely a semmiből indul ki, hogy aztán nyugodtan és komolyan járja végig bőségbe torkolló, messzi útját, mint ekéje mögött a szántóvető, el-eltűnődve földjén s földje mélységén, a fölé boruló égbolton, a szelek járásán s az eső zuhogásán, eltűnődve mindazon, ami volt és fájt és elmúlt és visszatért és örökkön létezett.

És mindebben, a sokféleségtől kevésbé zavarva, jobban felismerni az örökkévalót, azt, aminek kedvéért a szenvedés is jó, a teher is anyaság, a fájdalom is szép.

Hát nem langyos-e még tőled a föld, s a madarak nem hagynak-e teret a te hangodnak is? A harmat más, de a csillagok még a te éjszakaiárból valók.

Vagy nem tőled származik egyáltalán az egész világ?

Mert az igaz szerelemnek a mindenség kell. Az ilyen szerelem nem kíván viszonzást: önmagát hallgatja meg. E hang ellenében nincs választás, a hang, mely „az angyalok tisztét végzi”, eljön, hogy beburkoljon s az örökkévalóság magasságába emeljen.

Lángoló mennyei szekere megérkezik

s a halálnak előkészített sötét mítosz is, melyet betöltetlenül, üresen ott hagy.

Jer csak, te sors... semmire se mégy a teljes, végtelen jövő nélkül. Ami rombol, még az is magával burcolja a fennmaradót, halálnak nincs érkezése a háta mögötti sok elevenesség nélkül.

Hajnal nyitottsága legyen a te szíved levegőjében... csak érintkezést ismerj, véletlent ne.

Ugyan hol nem sajátod bármi is, ha szereted a jövőndő méhében közlegőt, és hogy is ne jönné az a te valóságos gyermekedként a világra?

El ne határold magad, szív, jótól-gonosztól és a felismerhetlentől...”

